

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Eliise Mölder

Õpetajate kogemused seoses 2024. aasta streigi kommunikatsiooniga

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Mari-Liis Tikerperi, MA

Tartu 2025

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD.....	6
1.1. Streikide olemus	6
1.1.1. Streikide ajalugu	6
1.1.2. Streigi tunnused	7
1.1.3. Streigiliigid	8
1.2. Selge kommunikatsiooni roll streigi protsessis	9
1.3. Õpetajate streik Eestis	12
1.3.1. Ajajoon 2024.a. õpetajate streigist.....	13
2. VALIM JA UURIMISMEETOD	17
2.1. Valim.....	17
2.2. Andmekogumismeetod	18
2.3. Andmeanalüüsi meetod	19
3. TULEMUSED	21
3.1. Õpetajate kogemus 2024. aasta streigiga.....	21
3.1.1. Streigi olemuse kirjeldus	21
3.1.2. Streikimine 2024. aasta õpetajate streigis	22
3.1.3. Õpetajate arvamus streigi tulemusest	25
3.2. Õpetajate kogemus 2024. aasta streigi kommunikatsiooniga.....	26
3.2.1. Streigi info	26
3.2.2. Kooli streigikommunikatsioon	28
3.2.3. Kooliväline kommunikatsioon	29

3.2.4. Kohalik omavalitsus	29
3.2.5. Avalikkus	30
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	32
4.1. Soovitused edaspidiseks uurimiseks.....	34
KOKKUVÕTE	35
SUMMARY	36
KASUTATUD KIRJANDUS	37
LISAD	42
Lisa 1. Intervjuukava	42
Lisa 2. Värbamiskiri	45
Lisa 3. Informeeritud nõusolek.....	46
Lisa 4. Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks	47

SISSEJUHATUS

Streikimine on tugev ja jõuline viis väljendamaks demokraatlikus ühiskonnas tööga seotud pahameelt. Oluline on välja tuua, et streik on töötajate kollektiivne tegevus, kus keeldutakse töötamast eesmärgiga panna tööandja või riik kuulama nende nõudmisi (Workers' World, 2020). Streigil on sarnaseid tunnuseid kriisiga, mis vajab läbimõeldud ja strateegilist kommunikatsiooni ehk plaani, kus on välja toodud sihtrühmad, kontekst, oodatud tulemused, kõneisikud, meedia ja kanalite valik (Projections, i.a.). 2024. aasta õpetajate streik Eestis tõi esile probleemid, mis olid seotud nii palga kui töökoormusega (Arula, 2024), kus pandi proovile erinevad osapooled, nagu õpetajad, ametiühingud ja avalik sektor.

Ka ajaloost selgub, et streikimine on läbi aegade olnud jõuline ja märgiline liikumine töötajate seas, milles osalesid nii liht- kui oskustöölised ning tehased ja väiksemad ettevõtted (Tarrow, 2011). Streikida võivad kõik valdkonnad põllumajandussektorist avalike teenusteni välja (Tarrow, 2011). Ameerikas on streikidel suur roll tööõiguse kehtestamisel (Reddy, 2021) ja kui võrrelda 1960. aastate Euroopa streikide fookust tänastega, tuleb märkida, et see on suurenenud (Pilati ja Pierra, 2023: 4).

Ühe õnnestunud streigi puhul on oluline roll kanda ka kommunikatsioonil ja võib öelda, et kogu streigi korraldamise keskmes on inimestevaheline suhtlemine, sest muul moel pole võimalik edastada põhisõnumeid ega mobiliseerida selleks masse. Sisekommunikatsioonis on tähtis osapooltega otse suhtlemine (Stewart, 2022) ja väliskommunikatsioonis jõudsalt kasvanud sotsiaalmeedia võimaluste ärakasutamine (Brickner jt, 2024-2025). Kanaleid soovitatakse valida erinevaid, et info jõuaks kiiresti ja selgelt otsijani (Stewart, 2022). Streikides on oluline roll kõneisikul, kelle ülesanne on veenvalt mõtete edastamine massidesse (Plenković, 2018: 2). 2024. aasta õpetajate streigi puhul jäi aga segaseks peamine sõnum ja tulemus, mida sooviti saavutada (Arula, 2024).

Protestikultuuril on Eestis mõnevõrra kuulsusrikas minevik, võttes näiteks fosforiidisõja, Balti keti ja öölaulupeod, kus ilma internetita suudeti tuhandete inimestega taolisi aktsioone korraldada (Kruup, 2019). Ajaga on eestlaste protestimeelsus siiski vaibunud, et vältida tugevaid vastandumisi ja konflikte võimustruktuuridega (Kruup, 2019). Eesti liikmeterohkemad ametiliidud on hariduses ja tervishoius, mistõttu on seal ka lihtsam ühineda ja streikida (Aavik, 2012). Nii streikisidki 2012. aasta märtsikuus arstid Tartus ja Tallinnas (ERR, 2012) ning oktoobris üleriigiliselt õpetajad (EHL, 2012). Seevastu ei ole Eestis lubatud päästjatel ja politseinikel tööseisakut korraldada (Kall, 2024). Viimane

suurem streik oli 2024. aasta jaanuaris, mil toimus Eestis üldhariduskoolides õpetajate streik (Muru, 2024). Probleemid said alguse 2023. aasta suvel, kui koalitsioonilepingus lubatud õpetajate keskmise palga tõusu ei toimunud (Joakit, 2023). Esmalt tundus, et streikimise põhjus oli madal palk, kuid hiljem selgus, et mured õpetajatel olid erinevad (Arula, 2024). Lugeses artikleid meediast, ilmnis, et õpetajad kurdavad hoopis liigse töökoormuse üle ning palgaküsimus on teisejärguline (Arula, 2024).

Seega võib näha, et õpetajate õigused on lisaks isiklikule tasandile ka ühiskondlikult oluline teema (Pilati ja Perra, 2023: 5) ning streigiga on võimalik nende eest seista ja ka avalikkust teavitada. Kuigi 2024. aasta õpetajate streik tõi pealtnäha mingi tulemuse (Muru, 2024), on meediakajastustes viiteid, et sõnumid jäid osaliselt segaseks ning osapooled pole üheselt kindlad ka streigi õnnestumises (Arula, 2024). Streigi õnnestumises on aga keskne roll kommunikatsioonil, kuid erinevad hinnangud tulemustele viitavadki võimalikele puudujääkidele osapoolte nõ sisesuhtluses. Meediakajastustes jääb ka silma, et kuigi õpetajad olid toimuva keskmes, said nad tööseisakuga seoses mõnevõrra vähem sõna. Pole ka teada, kuidas õpetajateni jõudis streigi korraldusprotsess, ning sellest lähtuvalt on oluline uurida, kuidas pedagoogid ise hindavad streigi olemust ja sellega seotud kommunikatsiooni.

Sellest lähtuvalt on minu töö eesmärk mõista, kuidas kirjeldavad üldhariduskoolide õpetajad 2024. aasta õpetajate streiki ja sellega seotud kommunikatsiooni. Selleks intervjuueerisin individuaalselt ja anonüümselt seitset õpetajat, kes töötasid streigi ajal erinevates koolides. Tööle on püstitatud kaks uurimisküsimust:

1. Kuidas õpetajad üldiselt kirjeldavad oma kogemusi 2024. aasta õpetajate streigiga?;
2. Kuidas õpetajad tajusid 2024. aasta õpetajate streigiga seotud kommunikatsiooni?

Bakalaureusetöö koosneb neljast osast. Esimene osa keskendub teooriale: streigi olemusele koos tunnuste ja liikidega, sellele järgneb kommunikatsiooni roll streigis ja peatüki lõpetab ülevaade õpetajate streigist Eestis. Teine peatükk selgitab valimit, andmekogumist ja analüüsimeetodit. Saadud tulemused leiab kolmandast peatükist. Viimane peatükk keskendub diskussioonile ja järeldustele, mis on kompaktsuse mõttes esitatud koos ning lisanduvad soovitudele edasisteks uurimissuundadeks. Töö lõpetab kokkuvõtte, kasutatud kirjandus ja lisad.

1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Peatüki eesmärk on anda ülevaade streikide teoreetilisest poolest: kesketest mõistetest, kujunemisest, kaasamisest ja eesmärkidest. Samuti tutvustan, millised tunnused on streikidele omapärased ja milliseid streigiliike on olemas. Lisaks annan ülevaate selge kommunikatsiooni rollist streigis ning 2024. aasta õpetajate tööseisakust.

1.1. Streikide olemus

1.1.1. Streikide ajalugu

Streikide ajalugu ulatub tagasi Vana-Egiptusesse, kus esimene streik dokumenteeriti Ramses III ajal umbes 12. sajandil eKr. (Mark, 2017). Hauakambrite ehitajate streikimise põhjuseks oli palga hilinemine ja toidupuudus (Mark, 2017). Suurema hoo said Euroopas streigid sisse tööstusrevolutsiooniga. Esimene selletaoline ehk Chartistide liikumine toimus 1830. aastatel Suurbritannias ja see viis 1842. aasta streigini, mis oli esimene kord, kui suur hulk töötajaid korraldas ise aktsiooni, et järelandmistest võita (Office for National Statistics, 2015). Mõiste „streik” pärineb inglise keelest ja sai alguse XVIII sajandil, kui meremehed protesti märgiks langetasid oma laevade purjed (Linebaugh ja Rediker 1990: 240, viidatud Tarrow, 2011: 111 kaudu). Hiljem levis sõna paljudesse Euroopa keeltesse, millest võib ka järeldada, et streigil pole ainult üks päritolu (Tilly 1978: 159, viidatud Tarrow, 2011: 111 kaudu).

1930. aastate lääneriikide streikide dünaamika mõistmiseks rõhutas Tarrow (2011: 162) ohu, võimaluste ja mobilisatsiooni vahelist seost. Streiki ja selle olemust seostati enamasti tööstusega ning said alguse oskustöölise seast ja levisid ajaga lihttööliseni suurtest tehastest väiksemate ettevõteteni ning tööstustest põllumajanduse ja avalike teenusteni (Tarrow, 2011: 111). Streikidest sai tööliste vahend juhtkonnale surve avaldamiseks ning 19. sajandil hakati nende alusel looma klassi solidaarsust (Tarrow, 2011: 111). See omakorda suurendas nii tööga seotud kui ka geograafilist vastastikust toetust (Aminzade 1981: 81-82). Oma osa oli ka streigi tegevuse ritualiseerimises: streikijad võisid pidada rongkäike tehaste territooriumil ning kanda plakateid, tekitades lärmi ja laulda solidaarsuslaule, et meelitada inimesi endaga ühinema (Tarrow, 2011: 112).

Reddy (2021) tõdeb, et Ameerikas on streigid olnud üsnagi tavapärane taktika, mille abil töötajad on proovinud suurendada oma võimu töösuhetes ning on mõjutanud sotsiaalseid ja seadusandlikke muudatusi. Näiteks oli streikidel suur roll tööõiguse kehtestamisel Ameerikas (Reddy, 2021). Tarrow (2011: 162) pöörab tähelepanu asjaolule, et streikide esinemissagedus ei kasva majanduslanguse, vaid buumi ajal. Tema hinnangul on see loogiline, sest tööandjate vajadus tööjõu järele suureneb ja töötajate positsioon tööturul paraneb (Tarrow, 2011: 162). Selle tulemusel nõuavad töötajad kõrgemat palka, lühemaid töötunde ja paremaid töötingimusi, et majandusliku heaolu tõusust oma osa saada (Tarrow, 2011: 162).

Ameerika Ühendriikides ja Euroopas tõi 1930. aastatel majanduslangus kaasa suures hulgas töölisklassi mobilisatsiooni (Tarrow, 2011: 162). Võib ju eeldada, et majanduskriis vähendab töötülisid, kuid nii mõneski lääneriigis läks teisiti: töölised vastasid vallandamistele ja palgakärbetele tehaste hõivamisega (Tarrow, 2011: 162). Näiteks kui Suurbritannia töötajad vaevlesid läbi suurest depressioonist ja Saksamaal olid natsid töötajaid karmilt karistanud, siis seevastu prantslastest ja ameeriklastest töötajad saavutasid märkimisväärseid tulemusi (Tarrow, 2011: 162).

Praegust tööelu on tugevalt mõjutanud 2008. aasta majanduslangus, mis tõi kaasa näiteks töökohtade kaotuse, sotsiaalsed rahutused ja protestid (Rüdiger ja Karyotis 2014; Kriesi et al. 2020, viidatud Pilati ja Perra, 2023 kaudu). Ka poliitilised ja majanduslikud streigid kogu maailmas on saagenenud pärast kriisi (Pilati ja Perra, 2023: 3). Kui varasemalt ajaloos oli streikide keskmes tootmissektor, siis praeguseks on streikijate esirinnas avaliku ja teenindussektori töötajad (Pilati ja Perra, 2023: 3). 1960. aastate streigid Euroopas keskendusid suuresti palganõuetele ja töötingimuste parandamisele, kuid tänapäeval on lisandunud töökindlus ja -hüvitised (Pilati ja Perra, 2023: 4). Kui võrrelda veel ajalugu ja tänapäeva, siis ajaga on muutunud streikide sihtmärk: kui varasemalt olid selleks tööandjad, siis praeguseks on kaasatud ka valitsus (Hamman et al. 2013, 2016, viidatud Pilati ja Perra, 2023: 4 kaudu).

1.1.2. Streigi tunnused

Streik on organiseeritud kollektiivne töökatkestus, mille eesmärk on tootmist peatada, kasumit vähendada või takistada tööjõu liikumist avalikus ja erasektoris (Tarrow, 2021: 111). Tööinspektsiooni (Tööelu, i.a.) järgi on streik töökatkestus, mille on algatanud töötajad, töötajate

ühing või ametiliit ning mille tulemus on kollektiivläbirääkimiste käigus püstitatud eesmärkide saavutamine. Streik ei ole ainult protest, vaid ka materiaalne surve tööandjale (Reddy, 2021) ning kollektiivne keeldumine töötamisest eesmärgiga on panna tööandja või riik kuulama nende nõudmisi (Workers' World, 2020). Tihti nimetatakse streikideks ka muid aktsioone nagu meelevaldusi ja pikette, kuid tegelikult on streik selgelt ja rangelt reguleeritud ning Eestis teeb seda kollektiivse töötüli lahendamise seadus (KTTLS) (Kall, 2021). Streigi korraldamise otsuse langetab töötajate üldkoosolek, töötajate ühing või ametiliit (Tööelu, i.a.). Streikides osalemine on vabatahtlik ning kui nendele ei ole eelnenud läbirääkimisi ja toimimislepinguid, on tegemist ebaseadusliku streigiga (Tööelu, i.a.). Teist osapoolt, riikliku lepitajat ja kohaliku omavalitsust, peab streigist teatama kirjalikult vähemalt kaks nädalat ette koos põhjuste, täpse alguse ja võimaliku ulatusega (Riigi Teataja, KTTLS § 15 lg 1). Lisaks peavad olema informeeritud lepingupartnerid, huvitatud ettevõtted, asutused ning laiem üldsus (Riigi Teataja, KTTLS § 15 lg 2).

1.1.3. Streigiliigid

Kirjandusest ja seadusandlusest võib leida erinevat liiki tööseisakuid, nagu näiteks hoiatusstreik, toetusstreik, üldstreik ja ühepäevane streik. Vastavalt Riigi Teatajale (KTTLS § 18 lg 1) on hoiatusstreike õigus korraldada töötajatel, nende ühingutel või liitudel, kuid ajaliselt ei tohi need kesta üle ühe tunni. Sel puhul peab töötajate esindaja, ühing või liit teavitama kirjalikult tööandjat, ühingat või liitu ning kohalikku omavalitsust vähemalt kolm päeva ette (Riigi Teataja, KTTLS § 18 lg 3). Toetusstreigid on mõeldud streigis osalevate töötajate toetuseks ning võivad kesta kuni kolm päeva ja neist tuleb teist osapoolt kirjalikult teavitada viis päeva enne planeeritavat tööseisakut (Riigi Teataja, KTTLS § 18 lg 2 ja 4).

Lähtudes Hymani (1989, 17, viidatud Pilati ja Perra, 2023: 5 kaudu) definitsioonist, on üldstreik paljude tööstusharude töötajate ajutine riiklik tööseisak eesmärgiga nõuda või avaldada rahulolematust ning mis on suunatud täitevvõimu või seadusandliku võimu vastu, st seda võib nimetada ka poliitiliseks streigiks. Katia Pilati ja Margherita Sabrina Perra (2023: 5) järgi korraldavad poliitilisi streike sotsiaalsete ja poliitiliste rühmade koalitsioonid eesmärgiga mõjutada valitsuse poliitikat ning käsitleda laiemaid ühiskondlikke probleeme. Lisaks poliitilistele nõudmistele hõlmavad üldstreigid ka majanduslikke nõudmisi, mis on sageli seotud avaliku sektori töötajatega, sealhulgas õpetajatega (Pilati ja Perra, 2023: 5). Üldstreikide fookus võib olla erinev: mõned

keskenduvad tööprobleemidele (palgad, hüvitised, töötingimused) samas kui teised poliitilistele või sotsiaalsetele probleemidele (vastuseis valitsuse poliitikale või sotsiaalse õigluse toetamine) (Bèroud 2018; Gentile 2015, viidatud Pilati ja Perra, 2023: 5 kaudu). Üldstreike saab jaotada laias laastus kaheks: üldpoliitilised streigid ja majandusstreigid (Pilati ja Perra, 2023). Üldpoliitilised streigid keskenduvad riigile kui poliitilisele tegutsejale, kes langetab otsuseid ja viib neid ellu (Pilati ja Perra, 2023), kusjuures Eestis ei ole poliitilised streigid lubatud (Kall, 2024). Majandusstreigid puudutavad riiki kui tööandjat, milles osalevad mitmete tööstusharu ja majandussektori töötajad (Pilati ja Perra, 2023).

Ühepäevaste või lühikeste streikide puhul määrab streigi pikkuse ametiühing (Ways to Strike, 2019). Selliseid tööseisakuid nimetatakse ka demonstratsioonistreikideks, st tegemist on pigem hoiatavate ja kergemate tagajärgedega nii töötajatele kui tööandjale (Ways to Strike, 2019). Kõige enam esineb lühikesi streike tervishoius, kus teenuste täielik katkestamine on haruldane (Ways to Strike, 2019).

1.2. Selge kommunikatsiooni roll streigi protsessis

Louise Stewarti (2022) sõnul võib hea kommunikatsiooni tagamine streikide ajal osutada keeruliseks. Oluline on mõista, et kommunikatsioon on efektiivne siis, kui sõnumi vastuvõtja mõistab edastatud teavet nii, nagu see oli mõeldud (Hall, 2022). Streikide puhul peetakse üheks peamiseks ebaõnnestumise põhjuseks ettevalmistuse puudumist (Workers' World, 2020). Planeeritud kommunikatsioon aitab suunata sõnumi levikut nii, et see toetaks soovitud tulemusi või mõjusid (Windahl jt 1992, viidatud Kõuts-Klemmi ja Seppeli kaudu 2018: 54). Asutused või organisatsioonid, kes täidavad streikide ajal kommunikatsiooni juhtivat rolli, peaksid suutma tasakaalustada häid suhteid töötajate ja ametiühingutega, samal ajal kaitstes ka oma ettevõtte huve (Stewart, 2022). Streigid pole lõppenud ning neid tuleb veel, mistõttu on oht, et streikide sagedus ja kestvus võivad muuta inimesed ükskõikseks (Stewart, 2022). On täheldatud, et streigi pikkus võib sõltuda ametiühingu suuruselt (Harrison ja Stewart 1993, viidatud Kearney, 2025: 3 kaudu).

Lähtudes sisekommunikatsioonist peaksid tööandjad suhtlema oma töötajatega otse, mitte ametiühingu kaudu, sest see lähenemine tagab töötajatele kindla ja täpse info ning aitab ennetada kuulujuttude levikut (Stewart, 2022). Väliskommunikatsiooni vaatest on tõdetud Kanada näitel, et sotsiaalmeedia kasvav kasutus võimaldab organisatsioonidel ja ametiühingutel pöörduda otse

sihtrühmade poole, minnes mööda traditsioonilisest meediast (Shirky 2008, viidatud Brickner jt, 2024-2025: 2 kaudu). Seetõttu on tähtis, et vajalik informatsioon oleks kättesaadav kõigis võimalikes kanalites – nii meedias, kodulehel kui ka sotsiaalmeedias (Stewart, 2022). Sellise mitme kanaliga lähenemise eesmärk on tagada kõigile kiire, selge ja lühike info (Stewart, 2022).

Katz ja Lazarsfeld (1955: 125-127, viidatud Kõuts-Klemmi ja Seppeli kaudu, 2018: 58) on nimetanud neli aspekti sõnumi liikumisel meediast auditooriumini, mida tuleb meedia mõju puhul arvesse võtta nii soodustamisel kui ka takistamisel. Esimene on ligipääs sõnumile, mis on seotud sellega, et info ei pruugi inimesteni jõuda või inimesed ei märka seda või nad ei häälesta ennast sõnumi vastuvõtule (Katz ja Lazarsfeld 1955: 125-127, viidatud Kõuts-Klemmi ja Seppeli kaudu, 2018: 58). Olulised on ka meedia tüüp, st milline on sõnumi mõju kanali valikul, ning sõnumi sisu lähtudes faktidest, kordamisest, arvamustest, ühepoolse vastuolulise materjali esitamisest ja kommenteerimisest (Katz ja Lazarsfeld 1955: 125-127, viidatud Kõuts-Klemmi ja Seppeli kaudu, 2018: 58). Ning viimasena on nimetatud inimeste hoiakuid ja eelarvamusi, mis võivad esitatud sõnumi tähendust muuta või hävitada, ja seda just kampaaniatega seoses (Katz ja Lazarsfeld 1955: 125-127, viidatud Kõuts-Klemmi ja Seppeli kaudu, 2018: 58-59).

Õnneks kaasaegne tehnoloogia lihtsustab ja laiendab kriisi ajal suhtlemist (Vielhaber ja Waltman, 2008). Interneti ja sotsiaalvõrgustike levik on kujundanud kommunikatsiooni kolmel tasandil toimuvaks: kommunikatsioon anonüümsele massile, väljavalitud isikute võrgustikes ning personaalne suhtlus kahe isiku vahel (Jensen, 2010). Üheks tõhusaks kommunikatsioonivahendiks pidasid Gely ja Bierman blogimist (2007, viidatud Vielhaber ja Waltman, 2008 kaudu) tõdedes, et veebipäevikud aitasid töötajatel luua kogukonnatunnet ning arutleda nii isiklikel kui ka tööga seotud teemadel. USA näitel omandasid 2018. aasta õpetajate streigis olulise rolli tehnoloogia ja sotsiaalmeedia, võimaldades vahetut koordineerimist, laiaulatuslikku teavitustööd ning vähendades muresid, mis tulenesid kellaajast ja vahemaast (Sikes, 2021). Õpetajad kasutasid Facebooki gruppe ja sõnumirakendusi teiste värbamiseks ja muutuva info jagamiseks (Sikes, 2021). Kanadas uuriti streikijate tehnoloogia kasutamist suhtlemisel, osalejad tõdesid, et suhtlus e-kirjade, flaierite ja veebilehe info kaudu oli oluliselt tõhusam kui meelevaldustel, sest tehnoloogilised meetodid aitasid jõuda paremini avalikkuse, toetajate ja kaasstreikijateni (Barnetti 2003, viidatud Vielhaber ja Waltman, 2008 kaudu). Meediaväljaande Huffington Posti ajakirjanikud streikisid 2011. aastal peamiselt veebis, sest

ajakirjanikud uskusid, et just blogipostitused, hüperlingid ja arvamused on hea taktika soovitud eesmärgile tähelepanu tõmbamiseks (Neilson, 2012).

Ka Rumeenias toimunud õpetajate streigid kinnitavad, et tehnoloogia on lihtsustanud osapoolte vahelist suhtlust ja koordineerimist (Anghel-Durugarin jt, 2023). Tehnoloogia võimaldas streikijatel muresid väljendada: erinevate veebiplatvormide kaudu teavitati avalikkust probleemidest, tõsteti teadlikkust ja julgustati ka teisi osalema (Anghel-Durugarin jt, 2023). Samuti aitas tehnoloogia kaasa streigi läbipaistvusele ja nähtavusele, nagu dokumenteerimine ja sündmuste jagamine reaalajas videote ja piltidega sotsiaalmeedias, mis avaldas avalikkusele survet, suunates tähelepanu veelgi probleemile (Anghel-Durugarin jt, 2023). Selle kõrval tõdeti, et ehkki tehnoloogia ja (sotsiaal)meedia võivad tööseisaku organiseerimisel olla võimsad vahendid, sõltub nende tegelik mõju ja tõhusus suuresti kontekstist ja streikijate kasutamisest (Anghel-Durugarin jt, 2023).

Streikide kajastamisel on täheldatud ka meedia kallutatust: aastatel 2021–2022 toimunud Kanada kuue ülikooli õppejõudude ametiühingute streikide puhul on kommunikatsioonijuhid hiljem tõdenud, et streigi põhjusena võttis meedia fookusesse palganumbri, kuid tegelikult ei olnud see kõige olulisem (Brickner jt, 2023). Sarnane muster ilmnes ka 2024. aasta õpetajate streigi puhul Eestis, kus kõlama jäi mure palga üle, kuid tegelikkuses oli õpetajate probleemiks ülekoormus (Arula, 2024). Veel rõhutasid Kanada kommunikatsioonijuhid auditooriumi eripära arvestamist: nad tõdesid, et avalikul meedial on oluline koht, kuid siiski kõige olulisemal positsioonil oli liidu liikmeskond (Brickner jt, 2023). Skeem oli järgnev: keskmiselt olid liidu liikmed, järgnesid üliõpilased ja ülikooli teised liikmed ning alles seejärel avalik meedia (Brickner jt, 2023).

Kanada õpetajate streigis oli oluline roll üliõpilaste kaasamisel (Brickner jt, 2023). Nende ülesanne oli sotsiaalmeedia sõnumite kohandamine vastavalt platvormile ja professionaalse tasakaalu leidmine mitteametlikel viisidel, näiteks meemide kasutamisel (Brickner jt, 2023). Aastatel 2021–2022 oli TikTok rakendus kommunikatsioonijuhtide arvates edukaim platvorm õpilaste kaasamiseks (Brickner jt, 2023). Brickner, Biro ja Hayes (2023) on ühel meelel, et eeltoodud kommunikatsioonivõtted on tähtsad just enne töö alustamist.

Hariduse vaatepunktist on leitud kommunikatsioonis sarnaseid jooni streigi ja pandeemia ajal: taas tõdeti tehnoloogia olulisust, rõhutades kaugsuhtlemise võimalusele (Anghel-Durugarin jt, 2023). Veel nimetati sarnasustena sõnumirakenduste kasutamist kiireloomulise info edastamisel ning ka avaliku meedia rolli mõjutamisel ja arvamuste kujunemisel (Anghel-Durugarin jt, 2023). Kommunikatsiooni

osas leiti ka erinevusi: pandeemia ajal olid fookuses tervisehured ja järjepideva õppetöö tagamine, kuid streigi ajal hoopis palgaküsimused ja edaspidised töötingimused (Anghel-Durugarin jt, 2023).

1.3. Õpetajate streik Eestis

Toetudes meediale, võiks 2024. aasta õpetajate streigi kõneisikuks pidada Eesti Haridustöötajate Liidu (EHL) esimeest Reemo Voltrit. Samas liikus oluline osa streigiga seotud infost Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu, mis pakkus lastevanematele, õpetajatele ja koolijuhtidele juhiseid ning vastuseid olulistele küsimustele (Haridus- ja Teadusministeerium, i.a.).

Kogu protsess algas 2023. aasta maikuu minister Kallase teatega, et riigil pole võimalik õpetajate palka soovitud mahus tõsta, mille peale vastas Voltri, et õpetajad on valmis streikima (Muraveiski, 2023). Sellele järgnesid mitmed läbirääkimised koalitsioonileppes lubatud palgatõusu üle (Joakit, 2023). Oktoobrikuus toimus riigikogu ees meeleavaldus, novembris jõuti hoiatusstreigini ja detsembris kuulutati välja 2024. aasta õpetajate streigi kuupäev (Joakit, 2023). Uue aasta alguses toimus pressikonverents, kus Voltri andis veel valitsusele võimaluse leida sobiv lahendus, et streik ei toimuks, kuid selleni ei jõutud (Delfi, 2024). 22. jaanuaril 2024. aastal algas üldhariduskoolides tähtajatu õpetajate streik ning kaks päeva hiljem liitusid ka lasteaiad, kutsekoolid ja huviharidusasutused (Muru, 2024). Samal päeval toimus Tartus ka suur meeleavaldus (Muru, 2024).

Streigi n-ö aktiivse faasi lõpuks võib pidada 2024. aasta 30. jaanuari töötüli lõpetamise kokkulepet, mille sõlmisid Voltri ning Kallas riikliku lepitaja Meelis Virkebau juures (ERR, 2024). Vastuvõetud valitsuse ettepaneku tulemuseks oli õpetajate täiendav palgatõus 5,7 miljonit eurot, tõstes alammäära 1820 euronit (ERR, 2024). Voltri sõnul ei olnud see tulemus rahuldav, sest läbirääkimisi alustati eesmärgiga siduda õpetajate palk riigi keskmisega, mis oli 1950 eurot (ERR, 2024).

Siinkohal on oluline välja tuua lahkeli, kus streigi põhjuste sõnumid erinesid. Nimelt räägiti avalikkuses, et õpetajad on valmis streikima madala palga tõttu. Lugeses artikleid meediast, selgus aga streigi käigus tõsiasi, et õpetajate suurim murekoht palga asemel on töökoormus (Arula, 2024). Ka vabariigi president Alar Karis kinnitas õpetajatega vestluste põhjal, et streik ei ole palga pärast (Lomp, 2024). Karin Peda, Ülenurme gümnaasiumi saksa keele õpetaja, rõhus töökoormuse ühtlustamisele, tuues välja lisatööd, nagu arenguestlused ja suuremate tööde juhendamised (Arula, 2024). Muraste kooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja Jaan Sudak selgitas arvamuse, et võrreldes

kehalise kasvatuse õpetajatega peab tema leidma lisa-aega kirjanike parandamiseks (Sudak, 2024). Tartu Kristjan Jaak Petersoni gümnaasiumi direktor Merike Kaste juhtis tähelepanu ebaühtlasele töökoormusele, mis on täiskohaga töötavatel õpetajatel erinev ka kooliti (Arula, 2024). Kristjan Pärnamägi, Viimsi gümnaasiumi streigijuht, tõdes streikimise põhjusena, et õpetajad on Eesti hariduse pärast mures just õpetajate puuduse tõttu, kuna noori pole ametikohale palju juurde tulemas (Soiver ja Torpel, 2024). Tartu Descartes' i kooli klassiõpetaja Kaja Kivisikk pidas aga streigi suurimaks õnnestumiseks valitsuse valmisolekut õpetajate muresid kuulata ning usuks, et õpetajad tõestasid end piisavalt, et streikida vajadusel uuesti (Arula, 2024).

Streigi tulemusel tõusis õpetajate miinimumpalk 17 euro võrra, mis teeb 0,6 eurot ühe päeva kohta pärast maksude maha arvestamist (Sudak, 2024). Võrdluseks streikisid 2023. aastal Los Angelese 65 000 õpetajat kolm päeva, mille tulemuseks oli 30-protsendiline palgatõus (The Associated Press, 2023). Hansa kooli ühiskonnaõpetuse õpetaja Indrek Niibo tõi palga võrdluseks välja kolleegid Islandilt, kus õpetajad teenivad kuus umbes 6000 eurot (Arula, 2024). Haridusminister Kallas nentis, et Eestis õpetajatel karjäärimudel puudub, st õpetaja staaž ei mõjuta tema palka ja töötingimusi (ERR, 2024).

1.3.1. Ajajoon 2024.a. õpetajate streigist

Ajajoon koostas meedia väljaannete artiklite põhjal vahemikus 26. mai 2023–31. jaanuar 2024. Koostatud ajajoon lõpetan 2024. aasta jaanuarikuuga, sest siis lõppes ka streigi n-ö aktiivne faas. Aluseks olen võtnud 2023. ja 2024. aasta ajakirjanike artiklitest järgmised:

- Kristopher Muraveiski (26. mai 2023): „Õpetajad on valmis streikima. Eesti haridustöötajate liit pole nõus valitsuse võimetusega tõsta õpetajate alampalka 11 protsenti”;
- Ekvart Joakit (19. detsember 2023): „Kulisside tagune helitus. Kuus kuud, mis ajasid õpetajad streikima”;
- Karoliina Vasli (9. jaanuar 2024): „Kristina Kallas oli haridustöötajate palganõudest häämingus. Reemo Voltri kinnitas, et liit on nõus ka sammu tagasi astuma”;
- Delfis ilmunud autorita artikkel (18. jaanuar 2024): „VIDEO JA BLOGI | Otsust ei sündinud. Valitsus jätkab õpetajate streigi läbirääkimisi pärastlõunal”;

- Mari Muru (30. jaanuar 2024): „ANALÜÜS | Kas õpetaja on nii vaene, et 17-eurone palgatõus pani ta streigist loobuma? Jah ja ei”;
- Katre-Liis Võhma, Karoliina Vasli ja Berta Gortfelder (30. jaanuar 2024): „VIDEO, FOTOD JA BLOGI | Õpetajate streik on läbi! Haridustöötajad võtsid valitsuse palgaettepaneku vastu”.

Streigi ettevalmistus.

Streigi alguspunkti ja esmaseid signaale võis näha 2023. aasta maikuust, kus selgus, et koalitsioonileppes lubatud õpetajate palgatõusu siiski ei toimu. Õpetajate eest seisis Eesti Haridustöötajate Liidu esimees Reemo Voltri. Pärast mitmeid haridus- ja teadusministri ja Voltri kohtumisi oli selge, et riigil palgatõusuks ikkagi raha ei ole. EHL-i esimees teatas, et õpetajad on vajadusel valmis streikima, et riik kuulaks nende nõudmisi (Workers’ World, 2020).

26. mai 2023 teatas haridus- ja teadusminister Kristina Kallas, et riigil puudub võimalus soovitud mahus õpetajate palga tõstmiseks. Sellele vastas Eesti Haridustöötajate Liidu esimees Reemo Voltri, et õpetajad on valmis streikima.

2023. aasta juunis kohtusid taas Kallas ja Voltri. Viimane meenutas koalitsioonilepingut, kust selgus, et õpetajatele oli lubatud keskmise palgatõusu ehk 120 protsenti Eesti keskmisest. Õpetajate miinimumpalga nõudmine oli 1942 eurot ja keskmise palga nõudmine 2330 eurot.

4. septembril 2023. aastal kohtusid Kallas ja Voltri uuesti, kuna suvel toimunud kohtumise järel muudatusi ei järgnenud. Selgeks sai, et õpetajad on vajadusel valmis streikima. Minister esitas riigieelarvesse taotluse õpetajatele kaheksaprotsendiliseks palgatõusuks, st 2024. aastal oleks miinimumpalk 1889 eurot ja keskmine palk 2267 eurot. Õpetajad ei olnud sellega päri ning nende nõudmine jäi samaks, kui oli olnud juunikuus.

14.–15. septembril 2023. aastal toimusid Vihulas eelarveläbirääkimised, kus koalitsioonipartnerid leppisid kokku 2024. aastaks õpetajate miinimumpalga tõusuks 1,77 protsenti ehk 1780 eurot ja keskmise palga tõusuks 4,3 protsenti ehk 2136 eurot.

26. oktoobril 2023. aastal toimus Riigikogu ees meelevaaldus, kuhu tulid ka teised ametiühingud õpetajatele toetust avaldama.

31. oktoobril 2023. aastal teatasid õpetajad, et hoiatusstreik korraldatakse 10. novembril. Enne seda toimusid läbirääkimised peaminister Kaja Kallasega, kes viitas samuti riigieelarvele ja soovitas oodata ära 2025. aasta, mil kaob maksuvaba tulu reform.

2023. aasta novembris selgus MTÜ Ühiskonnauuringute instituudi tellitud uuringust, et 69 protsenti vastajatest kiidab streigi heaks. Samuti toimus 10. novembril lubatud hoiatusstreik, milles osales 18 715 haridustöötajat.

13. novembril 2023. aastal käis Reemo Voltri riigikogu kultuurikomisjonis hoiatamas tähtajatu streigi eest, kui riikliku lepitaja ettepanek õpetajaid ega ministeeriumit ei rahulda.

1. detsembril 2023. aastal leidis haridus- ja teadusminister ministeeriumi eelarvet kärpides, 8,1 miljonit eurot. Summa eest oleks saanud tõsta miinimumpalka 1803 euroni ja keskmist palka 2164 euroni. Riiklik lepitaja pakkus välja aga miinimumpalga tõusu 1824 euroni, kui diferentseerimisfondi ei suurendataks. Siiski lükkas ametiühing mõlemad ettepanekud tagasi. Haridusministril jäi 10 miljonit eurot puudu streigi ärahoidmiseks, mis teeb ühe õpetaja kohta 33 eurot kuus. Hiljem selgus, et Kristina Kallasele lubatud 8,1 miljonit eurot riigieelarvesse ikkagi ei jõudnud.

Streigi eelinfo.

Streigi järgmises etapis kuulutati ametlikult välja streikimise päev ning osalejatele saadeti streigiteade. Valitsusele anti viimane võimalus streigi ärajätmiseks, kuid see ei õnnestunud.

6. detsembril 2023. aastal lõpetas riiklik lepitaja töö ning eriarvamusprotokoll allkirjastati, mistõttu tekkis õpetajatel võimalus alustada streigiga.

12. detsembril 2023. aastal haarasid õpetajad streikimise võimalusest kinni. Nimelt teatas Reemo Voltri pressikonverentsil õpetajate streigi kuupäeva, 22. jaanuari. Täpne toimumisviis ja kestus ei olnud veel paigas.

5. jaanuaril 2024. aastal saatis Eesti Haridustöötajate Liit kõikide koolide ja lasteaedade pidajatele välja seadusega nõutud tähtajatu haridustöötajate streigi teate.

18. jaanuaril 2024. aastal loodeti viimasel valitsuse pressikonverentsil enne streiki leida sobiv lahendus streigi ärajätmiseks. Reemo Voltri sõnul ei oleks streiki toimunud, kui valitsus oleks teinud sobiva ettepaneku, kuid selleni siiski ei jõutud.

Streikimise aeg.

Üldhariduskoolides algas tähtajatu streik ning lasteaedades, huviharidusasutustes ja kutseharidusasutustes hoiatusstreik. Streigijuhi sõnum oli, et enne uue palgatõusu lepingut streikimist ei lõpetata. 2024. aasta õpetajate streik lõppes kollektiivse töötüli kokkuleppega.

22. jaanuaril 2024. aastal algas üldhariduskoolides haridustöötajate tähtajatu streik. Tartus algas ka toetusstreik, sest linnaga sõlmitud kollektiivlepingu tõttu ei saanud tartlased osa võtta tähtajatust streigist.

24. jaanuaril algas toetusstreik ka lasteaedades, huviharidus- ja kutseharidusasutustes. Tartu Raekoja platsil toimus haridustöötajate meeleavaldus. Voltri sõnul oleks pidanud streik lõppema siis, kui uus leping palgatõusuks oleks sõlmitud aastateks 2025–2027.

30. jaanuaril 2024. aastal lõppes õpetajate streik. Eesti Haridustöötajate Liit ning Haridus- ja Teadusministeerium jõudsid kollektiivse töötüli lõpetamises kokkuleppele. Tingimusteks olid õpetajate palga alammäära tõus 4,1 protsenti ehk 1820 euronit ja laiapinnaliste läbirääkimiste alustamine kollektiivlepingu sõlmimiseks. Valitsus pakkus 5,7 miljonit eurot palkadeks, seda kärbiti ministeeriumite ning erakondade Eesti 200 ja Sotsiaaldemokraatide kuludest.

30. jaanuaril 2024. aastal teatas haridus- ja teadusminister Kristina Kallas, et õpetajate palgatõusuks on lisaelarvest leitud 5,7 miljonit eurot. Õpetajate kuupalga alammäär tõusis 17 euro võrra ehk 1803 eurolt 1820 euronit.

31. jaanuaril jätkus tavapärase õppetöö.

2. VALIM JA UURIMISMEETOD

Õpetajate streiki Eestis ei ole varem kommunikatsiooni vaatenurgast uuritud. Bakalaureusetöös kasutan kvalitatiivset lähenemist, et teada saada, kuidas õpetajad mõistavad streigi olemust ja kirjeldavad 2024. aasta õpetajate streigiaegset kommunikatsiooni. Valisin kvalitatiivse lähenemise, sest olulised olid õpetajate kogemused ja kirjeldused (Laherand: 2008). Piiranguna tuleks minu töö tulemuste ja järelduste puhul arvestada asjaoluga, et intervjuerisin seitset erineva kooli õpetajat ehk üle Eestilisi järeldusi õpetajate kogemuste põhjal minu tööst teha ei saa. Samuti on piiranguks ajavahe, st õpetajad lähtusid intervjuudes mälupõhiselt ja on võimalik, et emotsioonid on ajaga muutunud.

Töö keskmes on 2024. aasta õpetajate streik, kus erinevad hinnangud tulemustele viitavad võimalikele puudujääkidele osapoolte nõ sisesuhtluses. Teada ei olnud, kuidas õpetajateni jõudis streigi korraldusprotsess. Töö uurimisprobleemi puhul lähtun küsimusest, kuidas kommunikatsiooni vaatest hinnata 2024. aasta õpetajate streiki. Fookus on suunatud streigi olemuse ja õnnestumise hindamisele, sest meil puudub info, mis toimus streigi ajal koolikommunikatsioonis. Uurimuse eesmärk on mõista, kuidas kirjeldavad üldhariduskoolide õpetajad 2024. aasta õpetajate streiki ja sellega seotud kommunikatsiooni. Lähtuvalt probleemist ja eesmärgist püstitasin järgnevad uurimisküsimused:

1. Kuidas õpetajad üldiselt kirjeldavad oma kogemusi 2024. aasta õpetajate streigiga?
2. Kuidas õpetajad tajusid 2024. aasta õpetajate streigiga seotud kommunikatsiooni?

Peatükis tutvustan bakalaureusetöös kasutatud valimit, andmekogumismeetodit ning andmeanalüüsi meetodit.

2.1. Valim

Oma töös kasutasin mittetöenäosuslikku valimit, täpsemalt sihipärast valimit (Rämmer, 2014) ehk uurijana valisin ise kriteeriumite põhised välja intervjueritavad. Viimaste intervjueritavate puhul rakendasin ka lumepallivalimit, st õpetajad soovitasid järgmiseid allikaid. Valimisse kuulumise peamine kriteerium oli töötamine üldhariduskoolis 2024. aasta õpetajate streigi ajal. Õpetajaid valides lähtusin veel sellest, et kõik oleks erinevate koolide töötajad, et saada laiem pilt erinevate koolide kollektiivsetest hoiakutest. Õpetatav aine ei olnud oluline, kuid eesmärk oli saada valimisse ka klassijuhatajaid eeldusega, et neil on rohkem suhtlemist ja infovahetust (ka streigi toimumise osas)

lapsevanematega. Valimisse kuulus seitse õpetajat. Valimi paremaks ülevaateks koostas tabeli, kus tõin välja iga õpetaja ainevaldkonna, ametis oldud aastad ja seotus erinevate koolidega.

Tabel 1. Ülevaade valimist (autori koostatud)

Intervjueeritav	Ainevaldkond	Aastaid ametis	Kogemus mitme kooliga
õpetaja_1	loodus- ja täppisteadus	13	jah
õpetaja_2	klassiõpetaja	26	ei
õpetaja_3	klassiõpetaja	32	jah
õpetaja_4	humanitaarteadus	41	jah
õpetaja_5	eripedagoogika	30	jah
õpetaja_6	keeled	10	jah
õpetaja_7	klassiõpetaja	1	ei

Potentsiaalsetele intervjueeritavatele saatsin esmalt värbamiskirja (vt Lisa 2). Kui olin saanud kinnituse intervjuuks, saatsin informeeritud nõusoleku (vt Lisa 3), mille võtsin paber kandjal intervjuule allkirjastamiseks kaasa. Kõikidele intervjueeritavatele on tagatud anonüümsus ning koodile vastava õpetaja andmeid tean ainult mina.

2.2. Andmekogumismeetod

Uuringus kasutasin andmete kogumiseks poolstruktureeritud intervjuud, kuna see võimaldas paindlikult kohandada küsimuste järjekorda vastavalt intervjueeritava vastustele (Lepik jt, 2014). Lisaks on intervjuud paindlik viis, kuna annavad reguleerimise võimaluse vastavalt olukorrale ja vastajale ning vahendab intervjueeritava seisukohti, mõtteid ja hoiakuid (Laherand, 2008: 176-177). Uurimise läbiviimiseks koostas intervjuukava, mis koosnes 26 põhiküsimusest (vt Lisa 1). Nendele lisandusid lisaküsimused ja kuulamispõhised täiendused intervjuu käigus. Intervjuukava koostamisel

lähtusin töö uurimisküsimustest ning see jagunes neljaks plokiks: 1) streigi olemus üldiselt ja streigi kulg; 2) õpetajate streigis osalemise otsustamine ja seda suunavad tegurid; 3) infokanalid, info liikumine, sõnumid; 4) streigi kulg ja tulemused, sh haridusleppe olemus õpetajate jaoks.

Õpetajaid intervjuerisin 2025. aasta märtsikuus ning kõik intervjuud toimusid näost näkku, kuigi pakkusin võimalust ka veebi vahendusel vestlemiseks. Intervjuud kestsid keskmiselt üks tund ja salvestamiseks kasutasin telefoni. Selleks et õpetajad tunneksid ennast mugavalt ja saaksid rääkida avatult, toimusid intervjuud individuaalselt. Tulemuste juures peab arvestama, et õpetajate streigist on intervjuerimise ajaks möödas üle aasta ehk kirjeldused on suuresti mälu põhised.

2.3. Andmeanalüüsi meetod

Andmete analüüsis kasutasin kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi, mis võimaldab minna tekstis süvitsi koos intervjueritavate tõlgenduste ja mõistmistega (Kalmus jt, 2015). Induktiivse meetodi valisin ka seetõttu, et lähtun oma töös vaid enda kogutud andmetest ning sellel teemal varasemad uuringud puuduvad (Mayring 2000, viidatud Laherand 2008 kaudu). Lisaks on kvalitatiivse sisuanalüüsi eelis kommunikatsiooniprotsesside uurimine (Mayring 2000, viidatud Laherand, 2008: 290 kaudu). Oma bakalaureusetöös kasutasin induktiivset kodeerimist, mis aitab vastaja mõtteid süvitsi mõista, ning juhtumisülel ehk horisontaalset analüüsi, mille puhul oli vaatluse all mitu juhtumit, et üldistada mustreid ja seoseid (Kalmus jt, 2015).

Kui intervjuud olid tehtud, algas transkribeerimine. Esimese intervjuu transkribeerisin ise käsitsi, kuid järgnevate puhul kasutasin tekstiks.ee veebilehte. Seejärel tegin transkriptsioonides parandused ehk kuulasin ja lugesin intervjuud üle. Intervjueritavad nimetasin transkribeerides vastavalt järjekorrale ja lõin koodnimed („õpetaja_1”, „õpetaja_2” jne). Sellele järgnes uurimisküsimuste kaupa kodeerimine, kus sain minna tekstidega süvitsi ning olulist infot ära märgistades esile tõsta (Kalmus jt, 2015). Kodeerimisel oli ühikuks terviklik mõte, mis võis olla sõna, fraas, lause või vahel pikem tekstilõik. Kodeerimise järel grupeerisin ehk kategoriseerisin koodid sarnasuste alusel ja selle etapi tegin Microsoft Excelis. Tabelis oli neli veergu: uurimisküsimus, peakategooria, alamkategooria ja kood.

Tabel 2. Intervjueeritavate koodipuu (autori koostatud)

KOOD	ALAMKATEGOORIA	PEAKATEGOORIA
Probleeme ei olnud.	Õpetajate probleemid	Streigiga seonduvad probleemid
Streigipäevade eest ei maksta töötasu.		
Kas hoolimata streigi lühiajalisusest jõudis sõnum valitsuseni?		
Raske välja lülituda, mõtted endiselt tööl.		
Kolleegide asendamine, topelttöö		
Kuidas sisutada vabu päevi?		
Kas õpilastel oli streigipäevadel piisavalt ja jõukohast tegevust?		
Kas lapsed jõuavad kogu materjali läbida?	Lastevanemate probleemid	
Koolitoiduga seonduvad küsimused.		
Kas ja mida peavad lapsed iseseisvalt õppima?		
Lastele päevakava streigipäevadel.		

3. TULEMUSED

Selles peatükis esitlen seitsme õpetaja intervjuudest kogutud tulemusi 2024. aasta õpetajate streigi ja selle kommunikatsiooniga. Tulemused lähtuvad uurimisküsimustest ja on esitatud alapeatükkidena. Lisasin tsitaadid intervjuudest, mis on eristatud muust tekstist kaldkirjas. Tsitaadi lõpus on vastava õpetaja koodnimi, näiteks õpetaja_1.

Esimeses osas jagan õpetajate kogemusi 2024. aasta õpetajate streigiga. Täpsemalt selgub, mis on õpetajate sõnul streik, selle tulemus ning mured ja kuidas sündis otsus streigis osaleda. Teises osas jagan õpetajate kogemusi õpetajate streigi kommunikatsiooniga seoses. Annan ülevaate, kellelt ja mis infot õpetajad said, kuidas käitusid kohalikud omavalitsused ja mis toimus avalikkuses.

3.1. Õpetajate kogemus 2024. aasta streigiga

3.1.1. Streigi olemuse kirjeldus

Streigi definitsioon. Kuigi intervjuude käigus ei oodanud ma intervjuueeritavatelt täpset definitsiooni, selgitasid õpetajad streiki kui tööseisakut ja rahulolematuse väljendamist, mis juhib tähelepanu valusatele punktidele ja kitsaskohtadele. Intervjuueeritavad lisasid, et streigi käigus ei täida inimesed teatud põhjustel sihipäraselt ettenähtud kohustusi ning annavad sellest ka selgelt teada.

õpetaja_4: „Millegi eest seismine. Ja streik ongi see, et ma mingit põhimõtet taon, mille eest ma seisan. Aga see ongi nüüd, ma võin ju olla vaikiv streikija, et ma ei söö seda hernesuppi. Aga ma juhin nagu tähelepanu sellele kõigele, minu meelest on see streik.”

Streikide eesmärk. Intervjuueeritud õpetajate sõnul on streikide peamine eesmärk saavutada soovitud tulemus, mille nimel streigitakse. Veel toodi välja kõikide probleemide lahendamist, kuid siiski piisaks alustuseks sellest, kui hakataks rohkem mõtlema ja rääkima nendel teemadel. Just seda pidasid ka intervjuueeritud õpetajad streigi puhul õnnestumiseks – meedia kirjutas sellel teemal rohkem.

õpetaja_1: „Töökatkestus eesmärgiga tööandjale või kõrgemale poolele, anda märku, et tingimused ei ole sobivad ja me ei ole nõus töötama. Ja see, et me streigime, me näitame, et me mõistame, et me oleme väärtus. Sest kui meid on võimalik asendada, siis ei julgeks keegi

streikida. Me oleme asendamatud, meid on vaja ja seetõttu tuleb meid ka väärtustada ja tuleb meie nõudmisi arvestada. Ja kuni neid ei arvestata, meie tööd ei tee, see on streik."

Õige streigi komponendid. Õpetajad usuvad, et streik peaks olema õigel ajal organiseeritud tegevus, millel on juht, sõnum ja eesmärk. Streik saab alguse probleemist, st see probleem peab olema reaalselt lahendatav. Üks õpetaja lisas, et streik ei ole mäss, vaid juhitud käitumine. Veel toodi komponentidena välja läbirääkimisi, kollektiivi, kompromisse ja nõudmisi. Streigi sõnum ei tohiks olla laialivalgus ja kõikehõlmav, vaid suunatud pigem kõige valulisemale ja olulisemale.

õpetaja_7: „Siis peaks nagu kõik streikima, et noh, üksikisik või nagu siis, ma ei tea, vähestel see hääl ei kanna nii palju, kui nagu kõik koos. Et võib-olla nagu see on üks asi. Ma ei teagi, siis peab olema keegi, kes on julge rääkima, ja selline kangekaelne peab olema eesotsas."

Kõige olulisem streigis. Mitmed intervjuueeritavad rõhutasid kõige olulisemana streigis kommunikatsiooni. Eelkõige rõhutati vajadust selgelt ja arusaadavalt edastada eesmärged streigi kahe peamise osapoolle vahel. Samuti peeti tähtsaks sisekommunikatsiooni toimimist, näiteks ülemuse ja töötaja vahel. Veel toodi välja ühise arusaama puudumist, mis intervjuueeritavate hinnangul jäi viimasest streigist vajaka.

õpetaja_2: „Kui on sul õige sõnum, õiged väärtused, õiged põhimõtted, siis see kõnetab inimesi ja mitte ainult seda ühte inimest, vaid ka teeb teistele selle lihtsaks ja selgesti arusaadavaks, et miks sa üldse streigid. Et praegugi oli, et ah, et õpetajad, et mis te streigite, et te saate niigi hästi palka või teil on niigi hea elu ja et ma arvan, et see sõnum ja see sõnumi kommunikeerimine on nagu hästi oluline."

3.1.2. Streikimine 2024. aasta õpetajate streigis

Streikimise põhjused. Intervjuudest selgus, et 2024. aasta õpetajate streigi peamised põhjused olid solidaarsus, rahulolematuse ja ülekoormus. Mõni õpetaja osales streigis ka suuremeelsusest, soovides sellega aidata väiksematel koolidel riigilt lisaraha saada. Vesteldes õpetajatega, viidati murele, milleks on õpetajate järelkasvu puudumine ning mitmed õpetajad streikisidki just selle nimel, et edaspidi noori õpetajaid koolidesse tuleks. Streikimise põhjusteks olid ka eelarvamuste ümberlõkkamine ja maine.

õpetaja_6: „Et juhtida tähelepanu rohkem võib-olla sellele, et õpetaja töö ei ole lihtsalt klassi ees seismine, lihtsalt mingisugusegi jutu ajamine, aga et sellega käib kaasas ka nii palju

rohkemat. Kui palju võtavad õpetajad tihtipeale tööd koju kaasa. Ja minu jaoks võib-olla ei olnudki nii suur küsimus see palganumber kui see, et see amet on alaväärtustatud ikkagi mingil määral."

Intervjueeritud õpetajad, kes streigis ei osalenud, töid põhjusena välja algklasside õpilased, keda ei soovitud üksi jätta. Veel selgus, et streigipäevadel valmistas muret koolitundide asendamine. Nii mõnigi õpetaja otsustas jätta streikimata just seetõttu, et mitte tekitada kolleegidele lisatööd.

Mida räägiti õpetajate toas? Intervjuudest selgus, et valdavalt oli õpetajate toas positiivne õhkkond ja meelestus. Levinud oli ka seisukoht, et kui mitte midagi ei tee, siis olukord ka ei muutu. Positiivsus asendus kiiresti pettumusega, kui selgus, et streigipäevad tasustatud ei ole ja kuupalgale lisandub vaid 17 eurot. Paljud õpetajad oleksid soovinud streikida kauem, kui seda lõpuks tehti. Leidus ka koole, kus õpetajad olid pisut skeptilisemad ja arutlesid omavahel streigi mõttekuse üle.

õpetaja_7: „Tõstatati seda teemat, et kui mõttekas see streik on ja kas ikka midagi muutub ja räägiti ka sellest, et kas need streigi nagu põhimõtted on nüüd või nagu põhjused on need, mille pärast nüüd peaks streikima, et seal oli see palgateema hästi suur, on ju. Aga samas paljudel õpetajatel ei olegi palk see põhiprobleem, vaid on rohkem koormus ja see töökorraldus, et paljud mõtlesid ka selle peale, et noh, et palga pärast nagu ei tahakski streikida, et tahaks hoopis mingite muude asjade pärast."

Kooli juhtkonna poolne streigi korraldus. Streigipäevade õppetöö korraldasid ning sellekohase info edastasid õpilastele, õpetajatele ja lastevanematele kooli juhtkond. Õpetajatele mõeldud peamine sõnum oli mitte kooli tulla ja nendele päevadel ka tööd mitte teha. Koolides, mis jäid avatuks, leiti õpilastele tegevusi, ja inimesed, kes nendega tegelesid, et keegi ei jääks omapäi. Enamik õpetajaid tundsid, et juhtkond oli neile streigi ajal toeks ja kõik vajalik suudeti hästi organiseerida. Siiski leidus ka vastupidist olukorda.

- *õpetaja_5: „Väga üldiselt ei meeldinud üldse neile see streikimine. Ja vallale ei meeldinud /.../ Et anti hoopis jah, käsk, et, et streikida nagu ei lubatud, aga meie ikka streikisime."*

Arvamused teiste koolide osalemisest streigis. Mitmed intervjueeritud õpetajad olid seisukohal, et õpetajate aktiivsem ja suurem osalus oleks streigi mõju ja sõnumi tugevamaks muutnud. Samas mõisteti inimlikust vaatenurgast ka osalemata jätmist, kuid õpetaja rollist lähtuvalt tekitas see pigem

küsimusi. Ühtlasi tõdeti veel, et streikimist ei oleks saanud kellelgi peale suruda, see pidi tulema igapähele enda seest.

Õpetajate reageerimine olukorrale streigiga. Intervjueeritavad olid ühel meelel, et õpetajad käitusid streikides õigesti. Kuigi muutused ei toimu üleöö, said õpetajad endast märku anda, väljendada rahulolematust ja tõmmata rohkem tähelepanu. Vaadates lõpptulemust, jäi seda nende hinnangul siiski väheseks. Sellest hoolimata pälvisid õpetajad streigi valguses meedias palju tähelepanu. Varem lubatud palgatõusu tõttu tundsid pedagoogid end petetuna.

õpetaja_7: „Nii ja naa, et selles mõttes, et kui ma mõtlen, et kui ma mõtlen nagu selle peale, et, noh, õpetajad on kehvast seisus, siis, muidugi, et nad peavad ju häält tegema, et midagi muutuks. Aga samas, kui ma mõtlen ka selle peale, et mis mujal nagu teistes riigisektorites toimub, et a la politseis ja päästjas, et, nende kõrval me oleme noh, väga heas seisus.“

Mured streigi ajal. Intervjueerides õpetajaid, uurisin, mis muresid neil streigi ajal tekkis. Enamik vastas esimese hooga, et muresid ei olnud. Pärast mõningast meenutamist siiski murekohti leidis: tasustamata streigipäevad, teiste õpetajate asendamised ehk topelttöö ning mure õpilaste pärast. Tegelikult tegid õpetajad tööd ette, et õpilastel oleks streigipäevadel tegevust. Samuti tekitas muret ja ebakindlust streigi lühike kestus ning selle mõju õpetajate probleemide jõudmisele valitsuse tasandile. Mõni õpetaja tõdes, et ei suutnud töömõtetest välja lülituda, samas kui teisele valmistas peavalu vabade päevade sisustamine. Lisaks õpetajatele uurisin ka lastevanemate küsimuste kohta. Nemad muretsesid peamiselt, kas lapsed jõuavad streigist tulenenud pausi tõttu kogu õppematerjali läbida, samuti tekkis küsimusi iseseisva õppimise kohta. Läbivate teemadena kerkisid lastevanemate seas esile koolitoidu küsimus ning väiksemate laste päevakava korraldus streigipäevadel.

Otsustamine koolis. Uurisin intervjuudes õpetajatelt, kellest lähtusid nemad otsustamisel. Enamasti tõdesid intervjueeritud pedagoogid, et lähtusid streikimisel iseendast, lisaks nimetati õpilasi ja lapsevanemaid, kollektiivi ja sotsiaalset survet. Uurisin ka, kas nad panid tähele, mille järgi nende kolleegid otsustasid streigis osalemise üle. Kolleegide puhul nimetati otsustamisel hoopis teisi faktoreid, nagu solidaarsus, ülekoormus, teised kolleegid, mure pärast materjaliga järele jõuda ning raha, st majanduslik seis ei lubanud streikida.

Õpetajad olid ühel meelel, et keegi neid streikima ei sundinud ning otsustamisel olid kõigil vabad käed. Siiski mainiti, et streigijuhil oli sellel perioodil koolis äärmiselt oluline roll kanda.

õpetaja_3: „Streigi juhtijal ja vedajal oli koolis suur roll. Tean ühte teist kooli, kus selline isik puudus ja seetõttu oli ka streikijate osakaal väga madal”.

Otsuse langetamiseks koguti õpetajatelt allkirjad, kusjuures nimekiri jäi avatuks kuni streigipäeva hommikuni, võimaldades meelt muuta ka viimasel hetkel. Eesti Haridustöötajate Liit rõhutas samuti õpetajate õigusele oma otsust muuta. Ühe kooli näitel toimus kohe esimese streigiinfo saabudes koosolek, kus langetati ühine otsus streigis osalemiseks.

3.1.3. Õpetajate arvamus streigi tulemusest

Rahulolu streigiga. Kõik intervjueeritud õpetajad olid ühel meelel, et 2024. aasta õpetajate streik kukkus läbi. Tulemusega rahule ei jäädud ja seda peetakse omakeskis hoopis naljanumbriks. Siinkohal on õpetajatel hirm, et olukord pärast streiki ei halveneks. Mitmed õpetajad tõdesid, et neil puudus usk streigi õnnestumisesse juba enne selle algust ning nad ei näinud ühiskonnas õpetajate väärtustamise olulist tõusu. Nii mõnigi tundis, et liiga kiiresti anti alla.

õpetaja_5: „...nagu ma enne ka ütlesin, et selles raha mõttes ei õnnestunud, aga seda, et sellist nagu avalikkuse ette tuua, sellist, seda, et see on probleem ja et see on mure ja tõesti ei ole kuskilt neid õpetajaid võtta ja õpetajaskond vananeb. Et noh, see probleem küll tõstatati ja õpetajate töökoormus ja et selles mõttes ma arvan, natukene ta ikkagi õnnestus, et see nagu tuli kuidagi välja sellest kõigest sellest jutust, et vähegi normaalne inimene, kes kuulas ja luges, seda sai sellest aru.”

Põhjused, mille nimel on õpetajad nõus tulevikus veel streikima. Siinkohal olid õpetajatel erinevad põhjused. Nende hulgas nimetati nii materiaalsed poolt, nagu palka, töötingimusi, töötunde ja kompensatsioone kui ka laiemaid teemasid, nagu õpetajaameti maine, karjäärimudeli selgus ja õpetajate kooli jäämine. Üks intervjueeritavatest streigiks selle nimel, et põhikooli lõpueksamid ei oleks aprillikuus, vaid hiljem. Ent suurimat muret ja südamevalu põhjustab õpetajatele järelkasvu puudus. Paljud oleksid valmis taas streikima just selle nimel, et uutel tulijatel oleksid paremad tingimused ja reaalne soov klassi ette astuda.

Mida teavad õpetajad uuest hariduslepest? Peale selle küsimuse esitamist intervjuudes olid reaktsioonid märkimisväärselt sarnased – kõlasid ohked, naerdi ja raputati pead. Selgus, et paljud õpetajad ei ole leppe sisuga kuigi hästi kursis ning seda pole neile ka koolis tutvustatud. Nende

vähetest teadmistest kangastus siiski segadus, miks ei ole palgad valdades ühtlustatud, kuigi töömaht ja kohustused on samad. Haridusleppega seostusid märksõnad, nagu ebavõrdsus ja mõttetud, ning küsimusi tekitab tasemetel põhinev tasustamine. 17-eurose kuupalga tõusu teade muutis õpetajad kurvaks, tekitab piinlikkust ning pani neid tundma naeruväärsena. Intervjuudest jäi kõlama hariduslepe pigem negatiivses valguses.

õpetaja_3: „Tutvustati, siis loomulikult koolijuhtkond, meie direktor ütles ka, et tema pole ka sellega isiklikult nõus. Tema alla ei kirjuta ja tema läheb valda. Ja vald ka ei kirjutanud sellele alla.”

Hariduslepe kui streigi tulemus. Uurides õpetajatelt, kas võiksime rääkida haridusleppes kui streigi tulemusest, tuli erinevaid vastuseid. Mõni nõustus sellega ja lisis juurde 17-eurose kuupalga tõusu. Mõne õpetaja hinnangul oli hariduslepe streigi ainus reaalne tulemus ning mõne arvates räägiti leppes küll, aga tuntavaid muutusi see kaasa ei toonud.

õpetaja_1: „See ei olnud üldse eesmärk minu meelest. See oli lihtsalt kompromiss kuidagi edasi liikuda, aga tegelikult ma tunnen küll, et ega valitsus väga ei tahtnud kuhugi edasi liikuda. /.../ Tähendab, tulemus oli küll, aga see polnud see tulemus, mida taheti. See oli kompromiss tulemus, millega vist keegi rahul ei olnud.”

Samas väljendati ka kartust, et uus valitsus võib uute mõtete ja seisukohtadega tulla ja lükata palgaküsimuse veelgi edasi. Lisaks juhiti tähelepanu karjäärimudelile, mille alusel peaks meisterõpetajate palk olema oluliselt kõrgem, kui seda riik praegu võimaldab.

3.2. Õpetajate kogemus 2024. aasta streigi kommunikatsiooniga

3.2.1. Streigi info

Esimesed kanalid õpetajate streigi toimumise kohta. Enamik intervjuueeritud õpetajatest kuulsid streigi esimesi vihjeid meediast, täpsemalt televisioonist ja ajakirjandusest. Mõni aga luges EHL-i saadetud streigimeilidest ning mõni õpetaja kuulis koolis koosolekult, st otse direktori ja juhtkonna käest.

Streigi eesmärk. Üldiselt oli õpetajatel streigi eesmärgiks soov tõmmata tähelepanu sellele, et nende töö ei piirdu ainult klassi ees seismisega. Pedagoogid soovivad edaspidi üle vaadata just õpetajate

kohustused ja ülesanded. Korduvalt rõhutati streigi eesmärgina noorte õpetajate puudust. Intervjuueritavad usuvad, et muutused haridussüsteemis ja õiglasem palk aitaksid kaasa nooremate kolleegide kooli meelitamisel. Intervjuude põhjal võib järeldada, et streigi peamised eesmärgid olid liigne töökoormus, stress ja alavääristamine. Palka peeti pigem boonuseks ja motivatsiooniks, et koolis edasi töötada.

õpetaja_5: „Mina arvan, et võib-olla oli eesmärk lihtsalt natuke anda tunda seda või üldse võib-olla avalikkusele või kuidagi anda mõista, et, tegelikult kui vaatate seal majas ja ka meie majas, et noored ei taha tulla kooli. Ja ei olegi noori ja õpetajate puudus on nii suur. Mina arvan just selle õpetajate puuduse peale. Et ma olen näinud selle 30 aasta jooksul, kui raske on õpetajaid leida, just haridusega õpetajaid. Ja kui sa siis lõpuks leiadki kellegi, siis sa ei saa valida. Valikut ei ole, et sa pead võtma, no tihtipeale mõne inimese, kes ei sobi üldse sellesse kooli tööle.”

Streigi põhisõnum. Mitmete intervjuueritud õpetajate jaoks jäi streigi põhisõnum segaseks või lausa puudus. Enim toonitati, et palk ja koormus/kohustused ei ole vastavas suhtes. Taas kord toodi esile mure puuduva järelkasvu pärast. Kogenud õpetajatel on aastatega väljakujunenud kindel õpetamise baas ja oskused, mille eest soovivad nad väärilist tasu. Siinkohal on mure aga uute õpetajatega, kellel sellist baasi veel ei ole, koormus on suur ning läbipõlemise oht seetõttu kiire tulema. Üks õpetaja tõi streigi olulise sõnumina välja teadvustamise, viidates avalikkusele ja lastevanematele, kes pole kursis tegelikult koolis toimuvaga.

õpetaja_7: „Ma arvan, et noh, minu jaoks see põhipoint oligi, et mida õpetajad nagu tahtsid näidata selle streigiga siis, et seda tööd tegelikult ei väärtustata üldse nii, nii palju, kui seda peaks väärtustama. Eriti arvestades seda, mida see õpetaja töö tegelikult endast kujutab ja noh, terve Eesti tulevik on põhimõtteliselt õpetajate peale üles ehitatud onju ja siis me laseme nagu õpetajatel nii rämedalt läbi põleda.”

õpetaja_5: „Õpetaja on vaene ja õnnetu toeta teda”. On ju niimoodi, kõik teevad liiga meile, kõik materdavad meid. Aga minu meelest on see suhtumise küsimus, kas sa ise lased endale seda teha.”

Streigi eesmärgi ja tegevusplaani jõudmine õpetajateni. Siinkohal toodi üksmeelselt välja koolide streigijuhid ja ametiühingu liikmed, kellega suheldi näost näkku ning kes edastasid ka EHL-i saadetud

e-kirju. Teisena nimetati meediat ja kooli juhtkonda, kes teavitas õpetajaid koosolekutel või e-kirjade teel. Mõnele õpetajale jäi eesmärkide sõnastus ja olek segaseks, tekitades kahtlusi, kas eesmärkidest saadi ühiskonnas ühtemoodi aru.

3.2.2. Kooli streigikommunikatsioon

Õpetajate streigis oli koolides kommunikatsiooni infokanaliteks koolimeil, Stuudium ja koosolekud. Koolide edastatud teave oli suuresti korralduslik, puudutades asendusi, veebiõpet, õpetajate tasustamist, toitlustamist ja tunniplaane. Kooli juhtkonna negatiivseid või pealesurutud hoiakuid otseselt ei täheldatud. Õpetajad tundsid, et neid toetati ning julgustati oma seisukohtade eest seisma. Lastevanemate küsimused paluti õpetajatel suunata meilitsi otse direktorile. Koolide kommunikatsiooni suuresti kiideti, kuid siiski leidus ühest koolist ka vastupidist kogemust.

õpetaja_5: „Kool ei edastanud midagi, direktor kirjutas Stuudiumisse kirja. Seal sain aru siis et, seoses streigiga on koolimaja suletud või noh, et õppetööd ei toimu ja kõikides küsimustes pöörduda nendel päevadel ametiühingu esimehe poole ja nimi ja telefoninumber, selleks oli siis mulle endalegi teadmata määratud mina.“

Soovitused, et koolis oleks info paremini liikunud. Õpetajad siinkohal ei nurisenud ja kiitsid koolipersonali, tundes, et kogu vajalik info sai neile edastatud. Konkreetse infovahetussoovitusena pakkus üks õpetaja välja toona kasutamata jäänud kooliraadio. Teine õpetaja kurtis koolis sisekliima pärast, mis tema hinnangul takistas head info liikumist koolis.

õpetaja_6: „...need, kes tahtsid olla informeeritud, need olid informeeritud.“

Lisainfo otsimine. Uurides õpetajatelt, kas nad otsisid streigi kohta lisainfot ja kui palju, selgus, et enamik seda aktiivselt ei teinud. Kaks intervjuueeritud õpetajat tõdesid lisainfo vajadust, mida nad leidsid EHL-i kodulehelt ja ajakirjandusest. Leitud lisainfona mainiti streigijuhtide rubriiki liidu kodulehel, mida streigiperioodil pidevalt täiendati. Üks õpetaja tõdes, et streigi sõnum ja toimumine ei olnud eriti selged ning just liidu kodulehelt sai pilt selgemaks. Koolis esitasid teised õpetajad täiendavaid küsimusi nii tasustamise, õppetöö korralduse kui ka kollektiivlepingu kohta ning EHL-i kodulehelt leidis ta neile vastused.

3.2.3. Kooliväline kommunikatsioon

Suuresti tõdesid õpetajad, et väljastpoolt koolimaja nad organisatsioonidelt või kõneisikutelt streigiga seoses kirju ei saanud. Kui miskit saadeti, siis jõudsid need juhtkonna või streigijuhtideni. Üksikud intervjueeritud õpetajad, kelleni kirjad väljastpoolt jõudsid, said need EHL-i esimehelt Reemo Voltrilt. Liidust toodi veel välja tegevjuht Aleksander Tiidemann ning Tartumaa Haridustöötajate Ametiühingu esindaja Tiiu Laan. Samuti saatsid kirju piirkonnajuhid. Ühe kooli õpetaja sai streigiks toetavaid kirju ka teatritelt.

õpetaja_6: „Mingi teater saatis kirja, et nemad ka toetavad ja streigivad ja pakkusid seal õpetajatele ka mingeid teatripileteid. Et tulge teatrisse, kui streigite, umbes et tehke siis midagi muud tarka. Ja minu arust päästeametilt tuli ka kiri, et toetame ja noh, mingeid selliseid toetuskirju tuli küll postkasti ja.”

Väljastpoolt kooli tulnud e-kirjad olid valdavalt toetava ja korraldusliku sisuga ning ükski õpetaja ei tajunud neis survet. Infot jagati nii streigiga liitujate kui ka katkestajate kohta. Üldine toon kirjades oli positiivne ning lõpupoole edastati teateid saavutatud kokkuleppe, palga ja puhkepäevade kohta.

3.2.4. Kohalik omavalitsus

Info või soovitusel. Kohalikelt omavalitsustelt õpetajad üldiselt e-kirju ei saanud, pigem jõudsid need taas koolijuhtkonna või streigijuhtideni. Sellegipoolest esines piirkondi, kus omavalitsused julgustasid õpetajaid streikima ja abistasid asendajate leidmisega koolitundidesse. Samas tõdes üks intervjueeritav, et tema töötatud vallas keelati streikimine hoopis ära.

õpetaja_1: „...nüüd me jõuamegi selleni, et õpetajatele on antud vabadus nõuda ja streikida, aga nad ei oska seda omadust kasutada, see ongi see probleem, mis tuleb. Ei oska streiki läbi viia tegelikult.”

Hoiak streigi osas. Suuresti tundsid õpetajad, et kohalikul omavalitsusel hoiak streigi osas puudus ja eemale hoidmine oli teadlik, mida pidasid ka õpetajad õigeks käitumiseks. Üks õpetaja nentis, et nende omavalitsusel oli positiivne meelestatus ja õpetajaid hoiti, sest neid nähakse peatsete valijatena. Teine õpetaja tõdes, et tema kolleegid tundsid teatavat ähvardust, kui võrd streikimata jätmise oleks võinud tähendada töökoha kaotamist.

Roll streigis. Kohalike omavalitsuste rolli õpetajate streigis tajuti meeleavalduseks loaandjana, vallavalitsuse ja volikogu vahelise lülina ning riigi esindajana. Samuti toodi kohalikku omavalitsust välja aega viitvas rollis ja seda just selles valguses, et õpetajate jaoks leiti aeg ehk neid kuulati ära. Teisalt tundis üks õpetaja, et tema kohalik omavalitsus oleks võinud olla toetavam, sest jäi mulje, et streigiga sooviti kiirelt ühele poole saada.

3.2.5. Avalikkus

Sõnumid ja info avalikkuses. Streigi ajal tajusid õpetajad avalikkuses nii positiivsust kui negatiivsust. Meelde jäid neile kriitilised kommentaarid sellest, mis kujutasid õpetajaid raha välja pressijatena, viidates väidetavalt veelgi madalamat palka teenivatele müüjatele. Samuti torkas neile silma pahameel selle üle, et lapsevanemad pidid streigi tõttu kolm päeva lastega kodus olema, samal ajal kui õpetajate töö jäi nende hinnangul tegemata.

õpetaja_3: „No ikkagi kiruti, et mis te nüüd mõtlete, et lapsed on kodus ja minul oli siis nii hea meel, mõtlesin, et issand kui tore, et siis ma tundsin, et nojah, et kui midagi muud ei, ma ei saa saavutada, et siis me saavutame natuke seda ka, et ühiskonda ja lapsevanemaid mõtlema panema, et sest noh, sageli on ikkagi see, et ükskõik mis seltskonda ma lähen, oo sa oled õpetaja, sul nii pikk puhkus, see on nii hea palk. Justkui tööd ei oleks vaja teha, see oli nagu ja siis läbi selle streigi vast 1000 inimesest 1 vast ikka mõistis, miks seda vaja oli?“

Intervjuueritud õpetajad nimetasid streigi osapoolteks õpilased, õpetaja, riigi/valitsuse/riigikogu, meedia, haridusministeeriumi ja kohaliku omavalitsuse. Vastuseks küsimusele, kelle häält õpetajad streigi ajal kõige rohkem kuulsid, vastasid pedagoogid, et kõige rohkem oli kuulda just õpetajate endi häält. Samas tajus mõni, et see oli kui hüüdjate hääl kõrbes, mis ei leidnud piisavat vastukaja. Teise olulise mõjutajana nimetati haridus- ja teadusministrit Kristina Kallast ning Eesti Haridustöötajate Liidu esimeest Reemo Voltrit. Intervjuueritud õpetajate seas oli ka neid, kes tundsid, et streigi ajal ei olnud tegelikult kellegi häält selgelt kuulda, sest müra oli palju. Intervjuudes uurisin õpetajatelt ka, kuidas Reemo Voltri nendeni jõudis ning ühiselt vastati, et meedia kaudu. Lisaks said streigijuhid temalt e-kirju.

- *õpetaja_4: „...Tunnistan ausalt, et kui ma Reemo Voltri seda juttu kuulan, vahepeal mõtlen ma seda, et, kas sa ikka oled see, mida räägid, oled ka kõik läbi mõelnud meile esitamiseks“.*

Mõned intervjueeritud õpetajad arvasid, et Voltri andis kergelt järele ning oleks võinud olla konkreetsem ja julgem õpetajatele nõudmiste esitamisel. Seitsmest õpetajast üks ütles, et esimees käis neil pärast streigi lõppu koolis.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Selles peatükis võrdlen seitsme õpetajaga tehtud intervjuude tulemusi töös eelnevalt välja toodud teoreetiliste ja empiiriliste lähtekohtadega. Samuti vastan töös esitatud uurimisküsimustele ning peatüki lõpus toon välja ettepanekud edaspidisteks uurimisteks.

Õpetajate kogemused 2024. aasta streigiga

Teooria peatükis kirjeldasin streiki kui organiseeritud tööjõu ära võtmist eesmärgiga avaldada nõudmiste esitamiseks tööandjale või riigile survet (Tarrow, 2021; Tööelu, i.a.; Workers' World, 2020). Intervjuud õpetajatega kinnitasid seda arusaama. Õpetajad mõistsid streiki kui tööseisakut ja rahulolematuse väljendamist, mille peamiseks eesmärgiks oli saavutada soovitud tulemus ja juhtida tähelepanu haridussüsteemi valupunktile. Samuti leidsid õpetajad, et õige streik vajab selget juhti, sõnumit ja eesmärki, mis peegeldab Tarrowi (2021) kirjeldatud organiseeritud tegevuse vajalikkust.

Kõik seitse intervjuueeritavat tõdesid üksmeelselt, et 2024. aasta õpetajate streik kukkus läbi. Õpetajad leidsid, et streik ebaõnnestus, kuna puudusid märkimisväärsed muutused ja palgatõus ei vastanud ootustele. 17-eurone kuupalga tõus oli nende hinnangul mõnitamine, mis tõi kaasa tunded alavääristamisest, pettumusest ja reetmisest. Õnnestumiseks nimetati meediakajastuste rohkus. Õpetajad loodavad, et suutsid tõsta laiemalt ühiskonnas inimeste teadlikkust õpetaja tööst.

Tulevikus streikimise osas on õpetajad kahtleval seisukohal, sest tunnevad, et suurt see nende jaoks ei muuda ning edaspidine usk streigi mõjusse on kadunud. Ka Stewart (2022) viitab streikide sageduse ja kestvusele, mis võivad viia ükskõiksuseni. Siiski leiavad pedagoogid põhjuseid, mille nimel tasuks tulevikus veel streikida: süsteemimuutused, võrdsed kompensatsioonid ja võrdsemad palgad kõigis koolides. Sarnaselt väitsid ka Pilati ja Pierra (2023), et streigid on suunatud palganõuetele ja töötingimuste parandamisele. Suurt muret valmistab õpetajatele puuduv järelkasv – sageli ei ole õpetaja amet noorte jaoks esimene valik. Sellest tingituna tunnevad nad, et ametisse astuvaid õpetajaid ei ole ka võimalik valida, sest konkurents on väike ja klassi ette võib sattuda keegi, kes sinna tegelikult ei sobi. Õpetajate puudusega nõustusid ka Soiver ja Torpel (2024). Noorte õpetajate vähesus tuleneda ka puuduvast karjäärimudelist, millele viitas ka haridusminister (ERR, 2024). Lisaks on järgmine mure klassijuhatajate vähesus, sest neid on keeruline leida. Intervjuudest selgus, et noortel õpetajatel oleks vaja koolis sisseelamisperioodi ja mentorit. Pedagoogide hinnangul võiksid just need aidata vältida läbipõlemist, sest koormus on suur ning oma süsteemide väljatöötamine võtab aega.

Õpetajad on ühel meelel, et streik oli vajalik samm, et juhtida tähelepanu probleemidele ja pahameelele, mida muidu ei oleks tõsiselt võetud (Workers's World, 2020; Tööelu, i.a.; Arula, 2024). Siiski jäi streik aga nende hinnangul lahjaks ja eesmärgid olid segased. Puudustena toodi välja ebaselged sõnumid (Hall, 2022; Windahl jt 1922, viidatud Kõuts-Klemmi ja Seppeli kaudu, 2018), streigi liiga varane lõpetamine ning ühe ja tugeva juhi puudumine, kes oleks võinud võidelda lõpuni. Samuti leiti, et õpetajad oleksid pidanud ise konkreetsemad olema ning kokkulepitud ajavahemikul mitte tööd tegema. Mainiti ka hariduslepet, mille sisu ja eesmärk jäid õpetajatele segaseks. Veel arvasid õpetajad, et streikijaid oleks pidanud olema rohkem. Järgmistel kordadel soovitasid õpetajad korraldajatel streiki hoolikamalt planeerida (Windahl jt 1922, viidatud Kõuts-Klemmi ja Seppeli kaudu, 2018) ning vältida tööseisakut õppeaasta keskel. Intervjueeritud õpetajad tõdesid, et streigis osalemisel lähtusid nad valdavalt iseendast, kuid kolleegide puhul märgati otsustamisel hoopis teisi tegureid: solidaarsus, ülekoormus, teised kolleegid, mure õppekavas püsimisega ja majanduslik seis.

Õpetajate arusaam 2024. aasta õpetajate streigiga seotud kommunikatsiooniga

Eelnevalt analüüsisin selge kommunikatsiooni olulisust streigis. Louise Stewart (2022) tõi esile kommunikatsiooni keerukust ja olulisust streigi ajal. Õpetajatelt uurisin, mis on nende hinnangul streigis kõige olulisem ning millist infot liikus streigi ajal. Eelkõige rõhutasid vastanud vajadust tasakaalustada suhteid töötajate ja ametiühingutega ning kaitsta organisatsiooni huve. Nii mõnigi õpetaja pidas streigi puhul kõige olulisemaks just kommunikatsiooni. Rõhutati ka selgete eesmärkide ja ühtse arusaama olulisust. Esmast infot streigi kohta said õpetajad erinevatest allikatest: meediast, EHL-i meilidest ja koolikoosolekutelt, mis kinnitab Stewarti (2022) mainitud vajalikkust info jagamist erinevate kanalite kaudu.

Suur osa intervjueeritud õpetajatest kiitsid koolikommunikatsiooni. Nad leidsid, et said vajaliku info õigel ajal kätte ning koolist oli tugi olemas. Koolis kasutati infovahetuseks sisemeili, Stuudiumit ning koosolekuid. Lisainfo otsimiseks õpetajad suurt vajadust ei tundnud. Need, kes seda vajasid, lugesid ajakirjandust või EHL-i kodulehte. Väljastpoolt kooli muude organisatsioonide või kõneisikute e-kirju ei täheldatud.

Intervjuudes toodi välja kohalikku omavalitsust. Oli paar õpetajat, kes tundsid, et omavalitsus oleks võinud olla rohkem kaasatud ja toetavam. Samas ühes koolis keelas kohalik omavalitsus streikimise ära. Üldiselt peeti omavalitsuste hoiakut neutraalseks või positiivseks. Lisaks kohalikule

omavalitsusele toodi streigi osapooltena välja õpilased, õpetajad, lapsevanemad, meedia, haridus- ja teadusministeerium ning riik/valitsus/riigikogu.

Tehnoloogia olulisusest streigis just suhtlemise lihtsustamisel ja laiendamisel (veebilehtede, e-kirjade, sotsiaalmeedia kaudu) pidasid oluliseks ka Vielhaber ja Waltman, (2008) ja Anghel-Durugarin jt (2023). Töö alguses rõhutasin selge ja mitmekanalilise kommunikatsiooni olulisust streigi ajal (Stewart, 2022; Sikes, 2021; Anghel-Durugarin jt, 2023). Ka intervjueeritavad õpetajad tõid streigiga seotud info edastamisel välja kaks peamist kanalit: Stuudiumi ja koolimeili. Lisaks kasutasid üksikud õpetajad EHL-i kodulehte lisainfo otsimiseks, mis näitab tehnoloogia kasutamist infolevi kanalina, ehkki mitte laialdaselt sotsiaalmeediat, nagu Brickner jt (2023) Kanada näitel rõhutasid. Eestis jäi infovahetus meelikeskseks ja ei moodustatud Facebooki gruppe ega kasutatud sõnumirakendusi streigi ajal värbamisel või kiire info vahetamisel nagu USA-s (Sikes, 2021).

Õpetajatel on tagasi vaadates hea meel, et streik sai avalikkuses palju kõlapinda. Meediast käis erinevaid arvamusi ning siinkohal peavad seda õpetajad võiduks, sest suudeti tõmmata tähelepanu ning loodetavasti anda mõtlemisainet ka edaspidiseks. Teooria peatükis kirjeldasin õpetajate streigi olukorda Kanadas, Brickner jt (2023) uuringut, kus kommunikatsioonijuhid tõdesid meedia kalduvust fookuse suunamisel. Sama toimus ka 2024. aasta õpetajate streigiga Eestis, kus õpetajad tõdesid murekohana palga asemel hoopis koormust (Arula, 2024). Õpetajad tõid välja meedia olulise rolli streigile tähelepanu tõmbamisel, mis osaliselt kinnitab meedia mõju, ehkki õpetajate hinnangul jäi lõpptulemus meediakajastusest hoolimata väheseks.

4.1. Soovitused edaspidiseks uurimiseks

Samal teemal saaks teha uurimust laiendades valimit, et saada teada, mida Eesti õpetajad streigist ja selle õnnestumisest arvavad. Samuti saab lähtuda piirkonnapõhiselt. Uurimust saaks ka teha kvantitatiivselt, et mõista, kuidas võiks õpetajate streike korraldada. Veel saaks lähtuda sisekommunikatsioonist ja uurida korraldamist organisatsioonides või liitudes.

Hoopis teise fookuse saaks anda tööle, kui valim asendada streigi korraldajate ning haridus- ja teadusministeeriumiga. Samuti saaks lähtuda ka ainult kohalike omavalitsuste vaatest. Veel oleks võimalik 2024. aasta õpetajate streiki uurida ka puhtalt meediakajastuste põhjal: mida kirjutati, kes kirjutas ja mis tooniga jne.

KOKKUVÕTE

Töö eesmärk on mõista, kuidas kirjeldavad üldhariduskoolide õpetajad 2024. aasta õpetajate streiki ja sellega seotud kommunikatsiooni. Töö algab teoreetilise taustaga, kus andsin ülevaate streikide ajaloost. Streikide olemust seostatakse kollektiivse tegevusega, mille eesmärgiks võib olla saavutada paremaid töötingimusi, kõrgemat palka või hoopis sotsiaalseid ja majanduslikke muutusi. Töös on esitatud streikide liigid ja nende tingimused. Streigi õnnestumisel on oluline roll ka kommunikatsioonil. Teadlaste ja kommunikatsioonijuhtide sõnul on oluline mõelda läbi ja planeerida kommunikatsiooni, kasutades selleks vastavale auditooriumile parimat kanalit. Samuti ei tasu alahinnata digitaalseid tööriistu, nagu sotsiaalmeedia, et info leviks kiiresti ja korrektselt õigete inimesteni. Teooria peatüki lõpetasin 2024. aasta õpetajate streigi olemuse ja probleemianalüüsiga. Streigi tulemusena suurenes õpetajate miinimumpalk, kuid see jäi ikkagi soovitud väiksemaks ning edaspidi vajab tegelemist ka õpetajate karjäärimudel. Avaliku meedia tähelepanu oli suunatud valdavalt madalale palgale, kuid tegelik mure, nagu liigne töökoormus, jäi varju. Meediast leitud artiklite põhjal lõin streigi kulgemisest ja otsustest aegtelje.

Intervjuudest selgus, et streigi tulemusega õpetajad rahule ei jäänud. Nende hinnangul oleks pidanud see toimuma jõulisemalt ja kestma pikemalt, ka oleks streigis pidanud osalema rohkem õpetajaid. Tulevikus streikimise osas oldi kahtleval seisukohal, sest usk tööseisaku mõjusse on kadunud, ent murekohti streikimiseks nad leidsid. Enim tekitavad neile peavalu puuduv õpetajate järelkasv ning ülekoormus, mis ei ole palgaga vastavuses. Õpetajad olid ühel meelel, et streigil oleks võinud olla konkreetsem sõnum ja kõneisik, kes oleks nende eest seisnud. Infopuuduse üle ei kurdunud ja eriti kiideti koolikommunikatsiooni. Streigi ajal tundsid õpetajad kooli juhtkonna tuge. Hea meel oli õpetajatel ka selle üle, et streik sai niivõrd palju kajastust meedias. Neile oli oluline tähelepanu tõmbamine ja mõtteaine tekitamine nii lapsevanematele, valitsusele kui ka laiemalt ühiskonnale.

Minu bakalaureusetöös tehtud uuring on esimene Eestis, mis keskendub kommunikatsiooni rollile streigis. Uurimusest ei saa teha üleriigilisi järeldusi kitsa valimi tõttu. Siiski sai kinnitust tõsiasi, et Eesti haridusvaldkonnas on lahendada olulisi probleeme. Edaspidi saaks teemat uurida näiteks korralduslikust võtmest ning intervjuuerida Eesti Haridustöötajate Liitu ning haridus- ja teadusministeeriumit.

SUMMARY

The aim of this thesis is to understand how teachers in general education schools describe the 2024 teachers' strike and the communication surrounding it. The work begins with a theoretical background, providing an overview of the history of strikes. The nature of strikes is associated with collective action aimed at achieving better working conditions, higher wages, or even broader social and economic changes. Communication also plays a crucial role in the success of a strike. According to researchers and communication managers, it is essential to plan communication carefully, using the most suitable channels for the intended audience. Additionally, one should not underestimate the value of digital tools such as social media to ensure that information spreads quickly and accurately to the right people. The theory chapter concludes with an analysis of the nature and key issues of the 2024 teachers' strike. As a result of the strike, teachers' minimum wages increased, but the raise was still below expectations, and the teachers' career model remains in need of attention. Public media focused predominantly on low wages, while deeper concerns, such as excessive workload, were largely overlooked.

Interviews revealed that teachers were not satisfied with the outcome of the strike. In their view, it should have been more forceful, lasted longer, and involved more participants. They were skeptical about the effectiveness of future strikes, as faith in the impact of work stoppages has diminished, although they still identified reasons for striking. The most pressing concerns were the lack of new teachers entering the profession and the workload, which they felt was not adequately compensated. Teachers agreed that the strike needed a clearer message and a spokesperson to represent them. There were no complaints about a lack of information - on the contrary, internal school communication was particularly praised. During the strike, teachers felt supported by school leadership. They were also pleased with the extensive media coverage, which they saw as important for drawing attention and sparking reflection.

This bachelor's thesis presents the first study in Estonia focusing on the role of communication in a strike. Due to the narrow sample, the research does not allow for nationwide generalizations. However, it confirms that there are serious issues that need to be addressed in Estonia's education sector. In the future, this topic could be explored from an organizational perspective, including interviews with the Estonian Education Personnel Union and the Ministry of Education and Research.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aavik, M. (2012). Epp Kallaste: kui põhitingimused on täidetud, streigivad ka eestlased. *Postimees*, 29. jaanuar. Kasutatud 4.05.2025, https://arvamus.postimees.ee/720218/epp-kallaste-kui-pohitingimused-on-taidetud-streigivad-ka-eestlased?utm_source=chatgpt.com

After strike, LA school district workers approve their labor deal. (2023). *The Associated Press*. 9. aprill. Kasutatud 17.04.2025, <https://apnews.com/article/los-angeles-school-district-workers-contract-29e42930f1a955cab356b3bbd2071471>

Algas arstide streik. (2012). *ERR*. 1. veebruar. Kasutatud 2.01.2025, <https://www.err.ee/352891/algas-arstide-streik>

Anghel-Drugarin, C-V., Mirea, N., Banaduc, G. (2023). Navigating Crises: Technology, Communication, and their roles in the Covid-19 pandemic and teacher strikes. *Academia.edu*. Kasutatud 5.01.2025, https://www.academia.edu/112944192/NAVIGATING_CRISES_TECHNOLOGY_COMMUNICATION_AND_THEIR_ROLES_IN_THE_COVID_19_PANDEMIC_AND_TEACHER_STRIKES

Arula, E. (2024). KÜSITLUS) Streik sai läbi. Mis kasu sest oli? *Tartu Postimees*, 1. veebruar. Kasutatud 10.12.2024, <https://tartu.postimees.ee/7951370/kusitlus-streik-sai-labi-mis-kasu-sest-oli>

Brickner, R. K., Biro, A., & Hayes, J. (2024-2025). Understanding faculty association communication strategies during strike action: Themes and recommendations from the Canadian strike wave of 2021-22. *Workplace: A Journal for Academic Labor*, 35, 1-15. Kasutatud 17.04.2025, <https://doi.org/10.14288/workplace.v35i1.186917>

Brickner, R., Biro, A., Hayes, J. (2023). Commentary / Effective communication during recent strikes. *Caut*. Kasutatud 4.01.2025, <https://www.caut.ca/bulletin/2023/09/commentary-effective-communication-during-recent-strikes>

Comprehensive Guide to Strike Preparation. (i. a.). *RSS Inc*. Kasutatud 28.11.2024, <https://www.rssinc.com/blog/comprehensive-guide-to-strike-preparation/>

Hall, S. (2022). The Importance of Communication. *CIPP (the Chartered Institute of Payroll Professionals)*. Kasutatud 16.04.2025, <https://www.cipp.org.uk/resources/news/the-importance-of-communication.html>

Haridus- ja Teadusministeerium. (i.a.). Kasutatud 11.12.2024, <https://hm.ee/opetajate-streik#opetajale>

Jensen, K.B. (2010). Media Convergence: The Three Degrees of Network, Mass, and Interpersonal Communication. *Taylor & Francis Group*. <https://doi.org/10.4324/9780203855485>

Joakit, E. (2023). Kulisside tagune helitus. Kuus kuud, mis ajasid õpetajad streikima. *Eesti Ekspress*, 19. detsember. Kasutatud 13.11.2024, <https://ekspress.delfi.ee/artikkel/120256253/kulissidetagune-heitlus-kuus-kuud-mis-ajasad-opetajad-streikima>

Kall, K. (2021). Kui miski muu ei aita: streigime! *Müürileht*, 16. veebruar. Kasutatud 3.05.2025, <https://www.muurileht.ee/kui-miski-muu-ei-aita-streigime/>

Kall, K. (2024). Ühe minuti loeng: miks kõik streigivad? *Novaator ERR*, 28. veebruar. Kasutatud 4.05.2025, <https://novaator.err.ee/1609265682/uhe-minuti-loeng-miks-koik-streigivad>

Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Kasutatud 30.12.2024, <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalys/>

Kearney, A. (2025). A Case Study on Institutional Response to Strike Activity and its Relationship to Strike Length. *Mid-Western Educational Researcher*. Kasutatud 16.04.2025, <https://scholarworks.bgsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1798&context=mwer>

Kollektiivne töötüli (streik, töösulg). (16.06.2021). *Tööelu*. Kasutatud 11.11.2024, <https://www.tooelu.ee/et/59/kollektiivne-tootuli-streik-toosulg>

Kollektiivse töötüli lahendamise seadus. (30.06.2023). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 13.11.2024, <https://www.riigiteataja.ee/akt/KTTLS>

Kõuts-Klemm, R. ja Seppel, K. (2018). *Juhatus meedia ja kommunikatsiooni teooriatesse*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Kruup, K. (2019). Kodanikuühiskond tselluloosisõjas. *Müürileht*, 11. veebruar. Kasutatud 4.05.2025, <https://www.muurileht.ee/kodanikuuhiskond-tselluloosisojas/>

Laherand, M.L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk. Kasutatud 7.03.2025, <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/c733aed7-977a-4438-8485-c8ac2057c7b1/content>

Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., Strömpl, J. (2014). *Intervjuu*. Kasutatud 30.12.2024, <https://samm.ut.ee/intervjuu/>

Lomp, L.-E. (2024). ÜLEVAADE } Kired õpetajate streigi eel: milliseid argumente palgavaidluses välja toodi? *Postimees*, 22. jaanuar. Kasutatud 4.05.2025, <https://www.postimees.ee/7943519/ulevaade-kired-opetajate-streigi-eel-milliseid-argumente-palgavaidluses-valja-toodi>

Lühikokkuvõte õpetajate üleriigilisest streigist 7.-9. märtsil 2012.a. (2012). *Eesti Haridustöötajate Liit*. Kasutatud 2.01.2025, <https://ehl.org.ee/2012/03/26/luhikokkuvote-opetajate-uleriigilisest-streigist-7-9-martsil-2012-a/>

M, Plenković. (2018). Spokesperson - new profession in public communication. Kasutatud 16.04.2025, <https://hrcak.srce.hr/file/313287>

Mark, J.J. (2017). The First Labor Strike in History. *World History Encyclopedia*. Kasutatud 11.11.2024, <https://www.worldhistory.org/article/1089/the-first-labor-strike-in-history/>

Muraveiski, K. (2023). Õpetajad on valmis streikima. Eesti haridustöötajate liit pole nõus valitsuse võimetusega tõsta õpetajate alampalka 11 protsenti. *Delfi*, 27. mai. Kasutatud 13.11.2024, <https://www.delfi.ee/artikkel/120208714/opetajad-on-valmis-streikima-eesti-haridustootajate-liit-pole-nous-valitsuse-voimetusega-tosta-opetajate-alampalka-11-protsenti>

Muru, M. (2024). ANALÜÜS | Kas õpetaja on nii vaene, et 17-eurone palgatõus pani ta streigist loobuma? Jah ja ei. *Eesti Päevaleht*, 30. jaanuar. Kasutatud 13.11.2024, <https://epl.delfi.ee/artikkel/120266287/analuus-kas-opetaja-on-nii-vaene-et-17-eurone-palgatous-pani-ta-streigist-loobuma-jah-ja-ei>

Neilson, T. (2012). Journalists Strike Online: Visibility, Field and The Huffington Post. *Global Media Journal*. Kasutatud 2.05.2025, <https://www.globalmediajournal.com/open-access/journalists-strike-online-visibility-field-and-the-huffington-post.php?aid=35324>

Pilati, K ja Perra, M.S. (2023). Economic and Political Strikes: A Social Movement Unionism Hypothesis. *Socialism and Democracy*, 36: 1-2, 39-63. <https://doi.org/10.1080/08854300.2022.2253073>

Rämmer, A. (2014). *Valimi moodustamine*. Kasutatud 4.01.2025, <https://samm.ut.ee/valimid/>

Reddy, D.S. (2021). "There Is No Such Thing as an Illegal Strike: Reconceptualizing the Strike in Law and Political Economy. *The Yale Law Journal*. Kasutatud 11.11.2024, <https://www.yalelawjournal.org/forum/there-is-no-such-thing-as-an-illegal-strike-reconceptualizing-the-strike-in-law-and-political-economy>

Sikes, E. S. (2021). In Our Very Blood: The Use of Social Media in the 2018 West Virginia Teachers' Strike. *Tennessee Research and Creative Exchange*. Kasutatud 2.05.2025, https://trace.tennessee.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=7758&context=utk_graddiss

Soiver, M. M. ja Torpel, K. E. (2024). Õpetajate streik: tööseisak, mis ulatub rahast kaugemale. *Hüpernool*. Kasutatud 11.12.2024, <https://hypernool.com/opetajate-streik-tooiseisak-mis-ulatub-rahast-kaugemale/>

Stewart, L. (2022). How can organisations deal with comms around strikes? *Influence Online*. Kasutatud 30.10.2024, <https://influenceonline.co.uk/2022/12/06/how-can-organisations-deal-with-comms-around-strikes>

Strategic Labor Communications Planning (i.a.). *Projections*. Kasutatud 4.01.2025, <https://projectionsinc.com/strategic-labor-communications-planning/>

Sudak, J. (2024). Miks lõppes Eesti õpetajate streik? *ERR*, 31. jaanuar. Kasutatud 10.12.2024, <https://www.err.ee/1609238688/jaan-sudak-miks-loppes-eesti-opetajate-streik>

Tarrow, G.S. (2011). *Power in movement. Social Movements and Contentious Politics. Revised and Updated Third Edition*. USA: Cambridge University Press

The history of strikes in the UK. (2015). *Office for National Statistics*. Kasutatud 11.11.2024, <https://www.ons.gov.uk/employmentandlabourmarket/peopleinwork/employmentandemployeetypes/articles/thehistoryofstrikesintheuk/2015-09-21>

ÜLEVAADE | Algab õpetajate streik. Mis täpsemalt saama hakkab? (2024). *Eesti Päevaleht*, 21. jaanuar. Kasutatud 13.11.2024, <https://epl.delfi.ee/artikkel/120263600/ulevaade-algab-opetajate-streik-mis-tapsemalt-saama-hakkab>

Vasli, K. (2024). Kristina Kallas oli haridustöötajate palganõudest hämmingus. Reemo Voltri kinnitas, et liit on nõus ka sammu tagasi astuma. *Delfi*, 9. jaanuar. Kasutatud 13.11.2024,

<https://www.delfi.ee/artikkel/120260839/kristina-kallas-oli-haridustootajate-palganoudest-hammingus-reemo-voltri-kinnitas-et-liit-on-nous-ka-sammu-tagasi-astuma>

VIDEO JA BLOGI | Otsust ei sündinud. Valitsus jätkab õpetajate streigi läbirääkimisi pärastlõunal. (2024). *Delfi*, 18. jaanuar. Kasutatud 13.11.2024, <https://www.delfi.ee/artikkel/120263187/video-ja-blogi-otsust-ei-sundinud-valitsus-jatkab-opetajate-streigi-labiraakimisi-parastlounal>

Vielhaber, M.E. ja Waltman, J. L. (2008). Changing Uses of Technology: Crisis Communication Responses in a Faculty Strike. *Sage Journals*. <https://doi.org/10.1177/0021943608317112>

Võhma, K-L.; Vasli, K; Gortfelder, B. (2024). VIDEO, FOTOD JA BLOGI | Õpetajate streik on läbi! Haridustöötajad võtsid valitsuse palgaettepaneku vastu. *Delfi*, 30. jaanuar. Kasutatud 13.11.2024, <https://www.delfi.ee/artikkel/120266315/video-fotod-ja-blogi-opetajate-streik-on-labi-haridustootajad-votsid-valitsuse-palgaettepaneku-vastu>

Ways to strike (17.10.2019). *Labor Notes*. Kasutatud 27.11.2024, <https://www.labornotes.org/2019/10/ways-strike>

Winning Strikes - A guide to strike action (2020). *Workers World Media Productions*. Kasutatud 27.11.2024, <https://lrs.org.za/wp-content/uploads/2021/06/Winning-Strikes-A-guide-to-strike-action.pdf>

LISAD

Lisa 1. Intervjuukava

soojendusküsimused

Kui kaua olete õpetaja olnud?

- kas olete mitmes koolis töötanud?
- kas olete täiskohaga õpetaja või töötate kuskil veel?

Miks on õpetaja töö teie meelest tore? Miks on õpetaja amet väärtuslik?

Otsustamine, teised koolid, kolleegid

Eelmisel aastal oli õpetajate streik, mis leidis päris laia kõlapinda. Kas Te ise osalesite eelmise aasta alguses õpetajate streigis? Miks te nii otsustasite?

- kui otsustasite osaleda/mitte osaleda, siis kas otsustamisel saite lähtuda vaid iseendast? millest see tuleneda võis? Mis mõtted sellega seoses peas tiirlesid?
- kas tajusite/märkasite, mille järgi kolleegid otsustasid streigis osalemise üle?

Kui palju arutasite kolleegidega streigi või selles osalemise üle?

- kuidas ja mida räägiti õpetajate toas streigist ja streikimisest?
- kuidas kooli juhtkond streiki ja selle ajal toimuvat Teie meelest korraldas?

Kui palju sõltusite otsustamisel teistest koolidest?

- mida arvate sellest, et osa koole streikis ja osa mitte?

Mis meenub sellest ajast - mida rääkisid kolleegid streikimisest?

Kuidas teie koolis otsustati streikimise või mitte streikimise üle? Mida üldiselt tähele panite?

- kuidas teistes koolides need otsused tehti?

Mis muresid streigi ajal esines?

- kas tunnete, et streik mõjutas igapäeva kulgu; nt lõpuklass ja ei suutnud neid üksi jätta

Kas oskate välja tuua, mis küsimusi või muresid oli lastevanematel seoses streigiga? Kuidas nende muredega teie koolis tegeleti? Kas teate ka lugusid mujalt koolidest?

infokanalid, info liikumine, sõnumid

Kust saite eelmise aasta õpetajate streigi kohta infot? Mäletate juhuslikult, kuidas see kõik algas õpetajate jaoks? Kust tulid esimesed noodid?

Mis oli Teie jaoks selle streigi eesmärk? (ja selle põhisõnumid?)

Kuidas streigi eesmärk ja tegevusplaan õpetajateni jõudis?

Millist infot edastas kool? Mis kanalit selleks kasutati?

- mida oleks saanud teisiti teha, et info oleks koolis paremini liikunud?

Kui palju pidite ise infot juurde otsima? Millist infot?

- kust otsite? kellega suhtlesite?

Mis sisu teile saadeti meili teel? Millise organisatsiooni või kõneisikute poolt?

- millele need kirjad rõhusid? kas oli ka üleskutseid või kuidagi survestamist?

Milliseid sõnumeid/infot liikus avalikkuses streigi kohta? Lisa mõni näide.

Millised sõnumid streigi kohta eriti meelde jäid? Kuidas Teie meelest pärast streiki seda kajastati?

Seisukohti oli meedias erinevaid, mis mulje jäi või kui tohib küsida, mis tundeid üks või teine kajastus tekitas?

Kas mingeid sõnumeid, infot või soovitusi tuli ka kohalikult omavalitsuselt? Millist?

Kas omavalitsusel oli ka mingi hoiak streigi osas?

- mis roll oli omavalitsusel?

Kes olid streigi osapooled?

- kelle häält oli enim juulda?
- kas ja kuidas Reemo Voltri jõudis teieni?

hariduslepe

Mida teate uuest haridusleppest?

- kas sellest räägiti koolis? kas selle sisu tutvustati kuidagi?

Kas hariduslepe võiks olla streigi tulemus?

streigi termin, olemus ja kulg

Mis on Teie meelest üldse streik (kui selline) ja streikide eesmärk?

Kuidas peaks Teie hinnangul üks streik toimuma?

- kas õpetajate streik toimus nii?
- mis on streikide juures kõige olulisem teie meelest?
- mida Te arvate sellest, et õpetajad üldse streikisid sellises olukorras?

Kuidas jäite streigi tulemusega rahule? Kas streik õnnestus? Mille järgi teie seda hindate?

- kui kõik oli hästi, siis mida saaks teha paremini?

Kuidas võiks või peaks teie meelest toimuma üks hea õpetajate streik?

Kas oleksite nõus osalema järgmistes streikides (*siin peaks küsimust siis jooksvalt kohendama lähtuvalt sellest, kas tegu on osalenu või mitteosalenuga*)?

Mille nimel oleksite nõus streikima? Kuidas see võiks teie meelest toimuda? VÕI SIIS - miks streikimine teie meelest mõistlik pole (*kui vastumeelsust vms väljendab*)

Lisa 2. Värbamiskiri

Tere!

Mina olen Eliise Mölder, Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala III kursuse üliõpilane ning kirjutan Teile seoses oma lõputööga. Nimelt uurin, kuidas korraldati 2024. aasta õpetajate streigi ajal kommunikatsioonitegevusi. Kuna minu fookuses on just õpetajate vaatenurk toimunule, olen väga tänulik, kui saan Teiega läbi viia intervjuu.

Lõputöös on minu eesmärgiks mõista, kuidas kirjeldavad üldhariduskoolide õpetajad 2024. aasta õpetajate streiki ja sellega seotud info liikumist nõ siseriingides. Mind huvitab just Teie kogemus streigi korraldamisest, selle olemusest ja osalemise või mitteosalemise otsuse kujunemisest. Minu teada ei ole sellisest vaatenurgast õpetajate streiki varem uuritud, kuid usun, et teema on väga oluline, kuna streigi avalikus järelkajas polnud ühtselt selge, kas õpetajate sõnumid jõudsid ühiskonnani soovitud. Täpsemad teadmised võimaldaks aga protsessi paremini mõista ja teha järeldusi tulevikuks.

Vestluse käigus räägiksime, kuidas Teie saite infot streigist, millised olid sellega seotud mõtted ja teemad õpetajatel omavahel, kuidas kujunesid otsused streigis osaleda või mitteosaleda ja kuidas hindavad õpetajad kogu protsessi. Kõik intervjuueeritavad jäävad täiesti anonüümseks ja jälgin hoolikalt, et töösse ei satuks spetsiifilisi äratundmist võimaldavaid detaile.

Intervjuu kehtaks kuni 1,5 h ja kuigi eelistaksin selle läbi viia vahetult kohtudes, saame vajadusel tehtud ka veebi teel. Vestluse salvestan ja hiljem transkribeerin. Tekkivaid faile hoiustatakse ja hävitatakse vastavalt teaduseetilistele nõuetele ja lisaks mulle võib neid vajadusel näha ka töö juhendaja.

Intervjuu teeksin Teiega veebruarikuu jooksul. Siinkohal olen avatud kuupäevadele, et leida koos ühine aeg.

Loodan väga, et olete nõus minuga oma kogemust ja mõtteid jagama. Lisaküsimuste korral vastan neile meelsasti.

Jään Teie vastust ootama!

Eliise Mölder

Lisa 3. Informeeritud nõusolek

Intervjuueeritavate informeeritud nõusolek

Kuupäev:

Mina olen Eliise Mölder, Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni eriala III kursuse tudeng ja kirjutan bakalaureusetööd teemal “Kommunikatsiooni roll streigis: õpetajate streik aastal 2024”. Uuringus osalevad üldhariduskoolide õpetajad, kes töötavad erinevates munitsipaalkoolides.

Minu uuringu eesmärk mõista, kuidas kirjeldavad õpetajad 2024. aasta õpetajate streiki ja sellega seotud kommunikatsiooni läbi oma kogemuste.

Uuring viiakse läbi intervjuuna uuritavaga kokkulepitud ajal ja kohas. Uurimismeetodiks on poolstruktureeritud intervjuu ja andmete analüüsiks rakendatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi. Intervjuu kestab umbes 1,5 h. Intervjuu salvestatakse ja transkribeeritakse. Kõikidele uuritavatele on tagatud täielik anonüümsus kogu töö vältel ning jälgin, et töösse ei satuks äratundmist võimaldamist nüansse. Transkribeerimise käigus loon igale uuritavale oma koodi ning vastav isik on teada vaid mulle. Ligipääs transkriptsioonidele on lisaks mulle vajadusel minu töö juhendajal.

Transkriptsioonid ja salvestused hävitan peale töö kaitsmist.

Uuringus osalemine on vabatahtlik ja loobuda saab uuringu jooksul. Uuringu tulemused lähtuvad vaid intervjuude käigus saadud infost, mida kõrvutan varasemate uuringute ja teoreetiliste allikatega, püüdes jääda maksimaalselt objektiivseks. Vajadusel saab pärast intervjuud pöörduda uuringuga seotud küsimustega uurija poole.

Pärast kaitsmist avaldatakse bakalaureusetöö Tartu Ülikooli üliõpilastööde arhiivis DSpace.

Mulle,, on selgitatud, mis on nimetatud uuringu eesmärk ja meetodika (nt uuringu käik, ajakulu) ning kinnitan oma nõusolekut selles osalemiseks allkirjaga. Tean, et uuringu käigus tekkivate küsimuste ja võimalike probleemide kohta saan mulle vajalikku täiendavat informatsiooni uuringu läbiviijalt (Eliise Mölder, eliise.molder@gmail.com).

Uuringus osaleja nimi:

Uuringus osaleja allkiri:

Lisa 4. Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Eliise Mölder,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „**Õpetajate kogemused seoses 2024. aasta streigi kommunikatsiooniga**“, mille juhendaja on Mari-Liis Tikerperi, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Eliise Mölder

23.05.2025